

Dışhekimliğinde insangücü krizi kapıda

Rx

HASTA İSMİ _____

ADRES _____

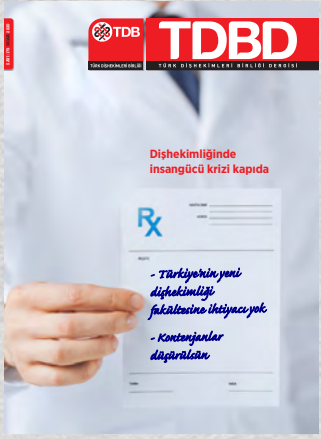
REÇETE

- Türkiye'nin yeni
dışhekimliği
fakültesine ihtiyacı yok
- Kontenjanlar
düşürülsün

TARİH _____

İMZA _____

TDBD

175

Sahibi TDB Merkez Yönetim Kurulu Adına Atilla Stephan Ataç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Gülay Özdoğan

Yayın Kurulu

Caner Aktaş

Özlem Kekeç Bülbül

Neşe Dursun

Serkan Er

Hakkı Emre Harbalıoğlu

Sevgi Hüşan

Cenap Koşu

Gülay Özdoğan

Esra Yamak

İnci Yağdıran

Yayın Türü Yaygın süreli yayın

Yayın aralığı İki aylık

Dili Türkçe

Editör Hakan Sürmen

Görsel Yönetmen Ender Ergün

Fotoğraf Onur Onat

Reklam için başvuru

Tel: 0.212.327 84 41 (pbx)

Basım yeri Uniprint Basım San. ve Tic. A.Ş.

Ömerli Mah. İstanbul Cad. No: 159 Hadımköy İSTANBUL

Tel: 212.798 28 40 • Fax: 212.798 20 63 • www.apa.com.tr

Basım tarihi Ocak 2020

Editoryal üretim ve yapım

Nisan İletişim Basın Yayın Ltd. Şti. Tel: 0.212.327 84 41

Cihannüma Mah. Salih Efendi Sok. 2/9 Beşiktaş İstanbul

nisaniletisim@gmail.com

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

Kızılırmak Mah. 1446. Cad. Alternatif İş Merkezi

No: 12/38 Çukurambar Çankaya - ANKARA

Tel: 0.312.435 93 94 • Fax: 0.312.430 29 59

www.tdb.org.tr e-mail: tdb@tdb.org.tr

ISSN: 1303-9784

TDBD Ocak - Şubat 2020. 175. sayı 24.000 adet basılmıştır.

TDB üyelerine ücretsizdir. İki ayda bir, yılda altı sayı yayımlanır.

REKLAM İNDEKSİ (Alfabetik sırayla)

AGS MEDİKAL	10	İNÇİ DENTAL	05
AKTİFARMA	50	KULZER	21
BEGO	43	MERİDOL	Arka kapak
COLGATE	47	NUCLEOSS	17
DENTAL RATIO	07	ORAL B	23
EREN DİŞ DEPOSU	25	OSSTEM İMPLANT	03
IDEX 2020	27	ÖNCÜ DENTAL	37
INVISALIGN	06	SENSODYNE	Ön kapak içi
IVOCCLAR-VIVADENT	04-39	ÜNALDI MEDİKAL	Arka kapak içi
		VEM İLAÇ	29
		VOCO	33

8 TDBD Türk Dişhekimleri Birliği Dergisi

içindekiler

11 BAŞYAZI

TDB Genel Başkanı Prof.Dr. Atilla Stephan Ataç

12 TDB GÜNDEMİ

TDB Genel Sekreteri Gülay Özdoğan

14 PLANSIZCA YENİ FAKÜLTE AÇILMASINA SON VERİN!

İnsangücü krizine karşı Türk Dişhekimleri Birliği, Türk Tabipleri Birliği ve Türk Eczacıları Birliği 12 Aralık'ta ortak bir basın açıklaması yaptı.

15 MEZUN ETTİĞİNİZ DİŞHEKİMLERİNİ NEDEN İSTİHDAM ETMİYORSUNUZ?

TDB Genel Başkanı Prof.Dr. Atilla Ataç 3 bin dişhekiminin atama beklemediğini belirtti ve önümüzdeki yıllarda bu sayının hızla artacağını söyledi.

16 DİŞSİYAD BAŞKANLIĞINA ERKAN UÇAR SEÇİLDİ

Diş Sanayici ve İşadamları Derneği (DİŞSİYAD) 10. Olağan Genel Kurulu 5 Kasım'da İstanbul'da yapıldı.

18 'VERİ GÖNDERMEDİN' CEZALARI MAHKEMEDEN DÖNDÜ

Tekirdağ'da Sağlık Müdürlüğü'nün kişisel sağlık verilerini kimlikli bir şekilde göndermeyen sağlık kuruluşlarına verdiği ceza İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi.

20 BİLİLEN EN ESKİ DİŞ PROTEZİ İTALYA'DA BULUNDU

Bilim insanları, buldukları protezin 14. yüzyıl sonu ile 17. yüzyılın başları arasına tarihlendiğini belirtiyor.

20 TRAKYA GÜZ SEMPOZYUMU

Tekirdağ Dişhekimleri Odası 6. Trakya Güz Sempozyumu 14-15 Aralık'ta Çorlu'da gerçekleştirildi.

22 HATAY'DA DOLU DOLU BİR 'HAFTA'

Hatay Dişhekimleri Odası Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası'nı bir dizi bilimsel ve sosyal etkinlikle kutladı.

22 ÇANAKKALE'DE AĞIZ DİŞ SAĞLIĞI EĞİTİMLERİ

Çanakkale Dişhekimleri Odası Hafta etkinlikleri kapsamında bir dizi toplum ağız diş sağlığı çalışmasını hayata geçirdi.

24 AĞIZ DİŞ SAĞLIĞI VE SİSTEMİK HASTALIKLAR

Adana Dişhekimleri Odası Başkanı Fatih Güler, 23 Kasım'da düzenledikleri bilimsel etkinliğin açılışında diyabet ile dişeti hastalıkları arasındaki ilişkiye dikkat çekti.

26 AYDIN'DA 2. MEANDROS KONGRESİ

Adnan Menderes Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi ve Aydın Dişhekimleri Odası'nın birlikte düzenledikleri organizasyon 22-24 Kasım 2019 tarihlerinde yapıldı.

28 DENİZLİ'DE TERMODENTAL GÜNLERİ

Denizli Dişhekimleri Odası'nın her yıl düzenlediği Termodental etkinliğinin 16. sı 29-30 Kasım 2019 tarihlerinde gerçekleştirildi.

30 'DİYARBAKIR KONGRESİ UNUTULMAYACAK'

TDB 26. Uluslararası Dişhekimliği Kongresi 15-18 Ekim 2020 tarihlerinde ilk kez Diyarbakır'da yapılacak. Diyarbakır Dişhekimleri Odası Başkanı Yılmaz Sağır sadece bilimsel programıyla değil civardaki muhteşem tarihi ve doğal güzellikleriyle de cazip bir organizasyon olacağını söyledi.

34 VİZYON NEYDİ, AKİBET NE OLDU?

Bir süredir sonuçlarını görmeye başladığımız yeni fakülteler ve kontenjan artışlarını Sağlık Bakanlığı'nın 2008 yılında hazırlamaya başladığı Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu belgesini baz alarak inceledik.

40 'OYUNLAR DA HAYAT KADAR GERÇEK'

Tiyatrohane'nin hemen her oyununda rol alan Müge Kökdamar tiyatroyu profesyonel denebilecek kadar yaşamının merkezine koymuş bir meslektaşımız.

44 EDEBİYATTA DİŞHEKİMLİĞİ

Bu sayımızda Dostoyevski'nin 'Yeraltından Notlar', Martin Du Gard'ın "Thibault'lar" ve Mişim'a'nın 'Altın Köşk Tapınağı'ndan pasajlar aktarıyoruz.

46 KİTAP

48 ÖDÜLLÜ BULMACA

50 ÜRÜNLER / SEKTÖR HABERLERİ

51 DİŞHEKİMLİĞİNDE KLİNİK

58 SÜREKLİ DİŞHEKİMLİĞİ EĞİTİMİ KREDİLENDİRİLMİŞ SORULARI

TDB
ULUSLARARSI
DİŞHEKİMLİĞİ
KONGRESİ

Umut yoksa yarın olmaz

Prof. Dr. Atilla Stephan Ataç / TDB Genel Başkanı

*Yok öyle umutları yitirip karanlıkta savrulmak.
Unutma; aynı gökyüzü altında, bir direniştir yaşamak.*

Nazım Hikmet

Değerli Meslektaşlarım
2020 Türk Devrimi'nin 100. yılı;
bugünlere 23 Nisan 1920'den, milli
hükümetin kurulduğu ve Atatürk
Devrimlerinin başladığı, milli irade,
cesaret ve umut sahibi insanların mücadeleye
omuz verdiği günlerden geldik. Büyük önder ve
arkadaşlarının yeni Cumhuriyet'in kurulacağına
dair umutları olmasaydı Türkiye Cumhuriyeti de
olmazdı.

Umutlar insanlığa girişim, üretim, mücadele ve
yaşama gücü verir. Hepimizin geleceğe dair umut-
ları olmalı. Belki bazı umutlarımız idam sehpa-
sında hapsirani mahkuma 'çok yaşa' demek gibi ama
umut oturup beklemek değildir; yıkılan hayallere,
bozulan morallere rağmen eyleme geçmek için
ayağa kalkmaktır.

Yeni açılan fakülteler, artan kontenjanlar, yanlış
insan gücü planlaması her sayıda olduğu gibi bu
sayımızda da sayfalarımızda. Sorun bir kartopun-
dan çığ felaketine doğru gidiyor. Ama biz gelen
çığ felaketine, kışın en sert soğuşuna meydan
okuyan tek çiçeğe kardelene, umuda sahibiz.

Sesimizi sahip olduğumuz güçle, kitlelerle
duyuracağız, gerekirse dolaylı değil doğrudan
sesimizi duyuracağımız yerlere ulaşacağız. 2020
yılında yanlış insangücü planlamasını, sağlıkta şid-
deti, karşımıza çıkarılan bürokratik ve ekonomik
engelleri gerileteceğiz. Hiç umudumuzu yitirme-
den mücadelemizi, demokrasinin dengeleyici
gücü olmayı sürdüreceğiz.

Cumhuriyetimizin temelleri dayanışma ve birlik
ruhu ile atıldı. Bizler de mesleğimiz ve ülkemiz
adına bir şeyler üretmek için meslek örgütümüz
etrafında güçlü bir birlik oluşturmalıyız. Kurtuluş
Savaşı'nı yürüten Meclis'in sert tartışmalar yürüt-
mesine rağmen tek yumruk olması gibi biz de her
türlü eleştirimizi yapmalı ama ortak sorunlarımız
için eyleme birlikte geçmeliyiz. Türk Dışhekimleri
Birliği'ni etkisizleştirmek isteyenlere yeni yıl fırsat-
ları vermemeliyiz.

Dünyada gerilemekte olan emperyalist güçlerin
kurduğu ittifaklarda yer almanın getireceği
İran-İrak-Suriye ve Akdeniz'de atılacak yanlış
adımların yansımasının sadece ülkemize toplum-
sal, ekonomik değil mesleki sorunlarımıza da yeni
sorunlar katacağını öngörürsek ülkemizin çıkarları
doğrultusunda doğru gördüğümüz politikaları
destekleyen, yanlış gördüklerimizi de eleştiren
meslek örgütü tavrımızı da kamuoyuna açıklamak
görevimizi sürdüreceğimizi açıklamak isterim.

Ekim ayında ilk kez Diyarbakır'da yapacağımız
TDB 26. Uluslararası Dışhekimliği Kongresi çalış-
maları hakkında Diyarbakır Dışhekimleri Odası
Başkanımız Sayın Yılmaz Sağır'ın röportajını oku-
duğunuzda onların heyecanının size de geçece-
ğinden eminim. Şimdiden takviminize işaretleyin,
Diyarbakır'da birlikte olalım.

Cumhuriyet rejiminin temellerinin atıldığı 23
Nisan 1920'nin 100. yılının ülkemiz için demokra-
sinin, laikliğin, hukukun ve insani değerlerin hak
ettiği saygıyı göreceği bir yıl olmasını diliyorum.

Umutlar karartılmasın

2020 HEPİMİZ İÇİN DAHA İYİ BİR YIL OLSUN

Bir gecede bütün bir dünyanın değişmeyeceğini bilsek de yeni bir takvimin ilk yaprağına bakarken içimizde çeşitli umut kıpırtıları olması güzel bir şey. Evet son yıllarda hem mesleki hem de toplumsal hayatımızda umut veren şeyler nadiren gerçekleşiyor ama umut olmadan da iyi şeylerin olması mümkün değil. 2020'nin hepimize daha fazla mutluluk getirmesini umuyorum ve diliyorum.

UMUTLAR KARARTILMASIN

Bu sayımızda kapak konusu yaptığımız dişhekimliğinde insangücü krizi tabiri caizse bağıra geldi. Türk Dişhekimleri Birliği olarak yirmi yıla yakın zamandır uyarılarda bulduk, nüfus projeksiyonlarını, dişhekimine başvuru sayılarını, dişhekimlerinin artış oranını, bu konuda hesaba katılması gereken bütün parametreleri hesaba katarak ilgililere, yetkililere anlattık, dosyalar hazırlayıp önlerine koyduk ama önlem alınmadığı gibi sorunu daha da vahim hale getiren adımlar atıldı.

2000'li yılların başlarında bir dişhekimine düşen nüfus 5000 civarındayken yıllık ortalama eklenen 900-1000 civarında dişhekimiyile 2010'lu yılların başlarında bu sayı 3 binlere düşmüştü. Bu bile dişhekimine başvuru sık-

lığının hızlı artmadığı ülkemiz için ivmeli bir gelişmeyken, bu tarihlerden itibaren neredeyse her mahalleye açılan dişhekimliği fakülteleri ve sınırsızca artırılan kontenjanlar sonucu özellikle genç dişhekimleri arasında ciddi bir işsizlik, dişhekimlerinin reel gelirlerinde azalma ve bunların sonucu olarak farklı iş kollarına yönelme gibi olgularla karşı karşıya kaldık.

Bunlar iyi günlerimiz diye tekrar uyarıda bulunmak istiyoruz. Sayfalarımızda bulacağınız ve Sağlık Bakanlığı'nın yaklaşık 10 yıl önce hazırladığı 2023 Vizyonu belgesini sonuçlarıyla birlikte irdelediğimiz dosyamızdan da takip edebileceğiniz gibi son beş yılda kontenjanların katlanmasıyla birlikte şu anda fakültelerde eğitim gören 24 bin öğrenci önümüzdeki beş yılda dişhekimliği işgücüne katılacak.

Göz göre göre yaratılan bu krizin daha da derinleşmemesi için bu yıldan başlayarak kontenjanlarda ciddi bir azalma, kurulmasına karar verilip de eğitime başlamamış fakültelerin eğitime başlama sürecinin durdurulması, başlamış olan fakültelerden de dişhekimliği eğitimine yeterli öğretim üyesi ve fiziki altyapıya sahip olmayanların tedrici olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması gerekiyor.

Ülkemiz, dişhekimliği alanında yetiştirdiği önemli bilim insanları ve dünya çapında fakülteleriyle bugüne kadar yarattığı saygınlığı derme çatma 'fakültelerden' yığınla öğrenci mezun ederek kaybetme yolunda. Bu, sadece bu alanda yıllardır çalışıp da emeğinin karşılığını her geçen gün daha az alacak meslek-

Yerel siyasetçilerin ve medyanın bu dar görüşlü bakış açısına Hükümetin de uyması krizi derinleştirdi.

taşlarımızın değil binbir çaba ve umutla bu fakültelere giren gençlerin de umutlarının karartılması anlamına gelecek.

DEVLET MEZUN ETTİĞİ DİŞHEKİMİNİ KADERİYLE BAŞBAŞA BIRAKAMAZ

Sorunun bir boyutunu da yukarıda bahsettiğimiz gelişmelerin sonucu olarak dişhekimliği fakültelerinden yakın zamanlarda mezun olan meslektaşlarımızın iş bulma konusunda yaşadıkları sorunlar oluşturuyor. Serbest çalışmak isteyenlerin ciddi bir yatırım yapmalarına rağmen gelirlerinin günden güne azalması, devletin de akın akın mezun olan bu gençleri istihdam edecek kadar kadro açmaması dramatik sonuçlar doğurmaya başladı. Geçtiğimiz günlerde Genel Başkanımız Prof. Dr. Atilla Ataç meslektaşlarımız arasında artan işsizlik ve meslek değiştirme oranlarıyla ilgili bir basın açıklaması yaparak konuya dikkat çekti. Verilere göre 3 bine yakın dişhekimini atama bekliyor ve önümüzdeki yıllarda bu sayının hızla artacağı görülüyor.

Sorunun gerçek çözümü elbette kamudaki dişhekimisi sayısını artırmaktan geçmiyor. Ancak devlet kendi yanlış politikaları sonucu açıkta kalan binlerce gencin mağduriyetine de duyarsız kalamaz, kalmamalıdır.

PLANSIZCA YENİ FAKÜLTE AÇILMASINA SON!

Dişhekimliği, tıp ve eczacılık eğitiminde insangücü planlaması dikkate alınmadan kontrolsüzce açılan yeni fakülteler ve hızla artırılan kontenjanların yol açmaya başladığı insangücü krizine karşı Türk Tabipleri Birliği ve Türk Eczacıları Birliği'yle birlikte 12 Aralık'ta ortak bir basın açıklaması yaptık.

Detaylarını haber sayfalarımızda bulacağımız açıklamada sağlık insangücü stratejik planlamalarının ivedilikle yapılmasını, hiçbir hazırlık yapılmadan, plansızca, siyasi rant için açılan, teknik altyapısı yetersiz fakülteler bir an önce kapatılmasını, var olan fakülte kontenjanlarının acilen azaltılmasını, fakülteler kurulmadan önce meslek örgütleri ve akademiden görüş alınmasını, öğretim üyesi eksikliği tamamlanmadan fakültelerin açılmamasını, fakültelerin müfredatlarının evrensel standartlarda, laboratuvarları ve kütüphanelerinin ise taleplere yanıt verecek yeterlilikte olmasını talep ettik.

SADECE İSTATİSTİKİ VERİYİ GÖNDERMEKLE YÜKÜMLÜYÜZ

Tekirdağ İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bir kısım sağlık kuruluşuna, Bakanlık tarafından istenen verilerin gönderilmediği gerekçesiyle

uyarma cezası verilmesi üzerine bu yedi sağlık kuruluşu, Türk Dişhekimleri Birliği'nin sağladığı hukuki destekle bu yaptırıma karşı dava açmıştı.

Tekirdağ İdare Mahkemesi tarafından yapılan incelemede "Yönetmeliğin açık hükmü gözetilerek Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden sağlık kuruluşuyla ilgili bilgilerin yanı sıra yönetmelikte öngörülen hastalarla ilgili istatistiki verilerin her ay Bakanlığa düzenli olarak gönderilmiş olması karşısında, davacının uyarılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır" gerekçesiyle davanın kabulüne, dava konusu işlemin iptaline karar verildi.

Sürecin başından bu yana Türk Dişhekimleri Birliği olarak, istatistiki verilerin aktarılmasında sakınca görmediğimizi, ancak kişisel verilerin kimlikli bir şekilde aktarılmasının hasta-hekim ilişkisinin mahremiyetine de yasaya da uygun olmadığını ifade ettik. Bu kararla haklılığımızın hukuken teyit edilmesini memnuniyet veren bir gelişme olarak görüyoruz.

VERBİS'E KAYIT SÜRESİ UZATILDI

Hekim ve dişhekimleri muayenehanede yürüttükleri mesleki faaliyet nedeniyle veri sorumlusu oldukları gibi sağlık kuruluşları da çalışanları ve hastaların kişisel verilerini işlemeleri sebebiyle veri sorumlusu olarak kabul ediliyor.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun yeni bir kararıyla VERBİS'e kayıt yükümlülüğünün yerine getirilebileceği son tarihler altı ay daha uzatıldı.

ÜCRET TARİFELERİ MESLEKTAŞLARIMIZA GÖNDERİLDİ

Dişhekimlerinin 2020 yılında uygulayacakları 1 ve 2. grup iller için Ağız Diş Sağlığı Muayene ve Tedavi Ücret Tarifesi dişhekimleri odalarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda, TDB Merkez Yönetim Kurulu'nun 4-5 Aralık 2019 tarihli toplantısında görüşülerek kabul edildi. Sağlık Bakanlığı'na gönderilen tarife ardından bastırılarak meslektaşlarımıza ulaştırıldı.

TDB 2020 AJANDASI

Türk Dişhekimleri Birliği'nin dişhekimlerinin günlük planlamalarına en uygun formatta hazırlayıp bastırıldığı TDB 2020 ajandası geçtiğimiz günlerde meslektaşlarımıza ulaştırıldı.

Haftalık plan şeklinde düzenlenen ajandada her yıl olduğu gibi dişhekimleri için önemli tarihler de yer aldı.

Sağlık meslek örgütleri kişisel sağlık verilerinin kimlikli bir şekilde aktarılmasına karşı çıkıyor.

TDB 2020 ajandası geçtiğimiz günlerde meslektaşlarımıza ulaştırıldı.

2020 Ağız Diş Sağlığı Muayene ve Tedavi Ücret Tarifesi dişhekimleri odalarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda hazırlandı.

'Sağlık insangücü eğitiminde planlama kaçınılmazdır'

Plansızca yeni fakülte açılmasına son verin!

Dışhekimliği, tıp ve eczacılık eğitiminde insangücü planlaması dikkate alınmadan kontrolsüzce açılan yeni fakülteler ve hızla artırılan kontenjanların yol açmaya başladığı insangücü krizine karşı Türk Dışhekimleri Birliği, Türk Tabipleri Birliği ve Türk Eczacıları Birliği 12 Aralık'ta ortak bir basın açıklaması yaptı. Daha şimdiden yeni fakültelerin ve kontenjan artışlarının yıkıcı sonuçlarının görülmeye başlandığı belirtilen açıklamada çözüm önerileri de sıralandı.

2014 yılında Sağlık Bakanlığı, YÖK, Maliye ve Kalkınma Bakanlıkları tarafından hazırlanan "Türkiye'de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsangücü Durum Raporu"nda "Sağlık insangücü planlaması, topluma bugün sunulan ve gelecekte sunulacak sağlık hizmetlerini gerçekleştirmek üzere sağlık çalışanlarının yeterli nicelikte, yüksek nitelikte, düzgün bir dağılımla, yerinde bir zamanlama ile ve doğru bir şekilde istihdam edilmesidir" tarifi yer almaktadır.

Ülkemizde şu andaki tabloya baktığımızda, tam tersi bir durumla karşı karşıyayız. İnsangücü planlaması hedeflerinden sapmış bir şekilde tıp, dışhekimliği ve eczacılık fakülteleri açılmaktadır. Mevcut fakültelerin kontenjanları da öğretim elemanları ve fiziki koşullar göz ardı edilerek artırılmaktadır.

Bu kontenjanlarla nitelikli insangücü yetiştirilemez

2002 yılında 19 olan dışhekimliği fakülte sayısı bugün 92,

2005 yılında 960 olan öğrenci kontenjanı 2019'da eğitim veren 66 fakültede 6680,

Tıp fakültesi sayısı 112 ve kontenjanı 16.000,

Eczacılık fakültesi sayısı 2000'de 8 iken, 2019'a 41'e ve kontenjan 3602'ye ulaşmıştır.

Bu niceliksel artış, nitelikli insangücü yetişmesini imkânsız hale getirmiştir. Şu anda bile mezunlarımız ucuz işgücü, meslek dışı çalışma ve tükenmişlik sendromu ile karşı karşıyalar. Halkın nitelikli koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerine ulaşımı da eğitim yetersizlikleri nedeniyle engellenmektedir.

Ulusal sağlık politikası koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri öncelikli, doğru insangücü

planlaması ve nüfus yoğunluk dağılımı temelli olmalıdır. Sağlık bir bütündür ve en temel haktır. Bizler sağlık meslek örgütleri olarak yeterli öğretim elemanı olmadan, müfredatları güncellikten uzak, laboratuvarları ve klinikleri yetersiz, kütüphaneleri fakir ve en önemlisi üniversite geleneğinden yoksun biçimde açılan niteliksiz fakültelerde ve arttırılan kontenjanlarla yeterince eğitim almadan mezun olmuş meslektaşlarımızla toplumun sağlık kriterlerinin düzeltilemeyeceğini bir kez daha dile getiriyoruz.

Mesleklerimiz değersizleştiriliyor

Bu politika ülke kaynaklarının yanlış kullanılmasına yol açmasının yanında nitelikli sağlık hizmetine ulaşmada da toplumu tehdit etmektedir. Hekim ve eczacı sayılarının kontrolsüz artması sağlık mesleğini halkın gözünde değersizleştirmekte ve sağlıkta şiddetin de nedenlerinden biri olmaktadır.

Birincil görevimiz olan toplum sağlığı koruyuculuğu ve kişilerin nitelikli sağlığa kavuşmalarını sağlama nedeniyle meslek birlikleri olarak ülkemizin geleceği açısından uyarılarımızın dikkate alınmasının önemini altını çizirken çözüm önerilerimizi sıralıyoruz.

Çözüm önerilerimiz

Sağlık insangücü stratejik planlamaları ivedilikle yapılarak;

- ▶ **Hiçbir hazırlık yapılmadan, plansızca, siyasi rant için açılan, teknik altyapısı yetersiz fakülteler bir an önce kapatılmalıdır.**
- ▶ **Var olan fakülte kontenjanları acilen azaltılmalıdır.**
- ▶ **Fakülteler kurulmadan önce meslek örgütleri ve akademiden görüş alınmalıdır.**
- ▶ **Öğretim üyesi eksikliği tamamlanmadan fakülteler açılmamalıdır.**
- ▶ **Fakültelerin müfredatları evrensel standartlarda, laboratuvarları ve kütüphaneleri ise taleplere yanıt verecek yeterlilikte olmalıdır.**

Mezun ettiğiniz dişhekimlerinizi neden istihdam etmiyorsunuz?

Özellikle yeni mezun meslektaşlarımız arasında artan işsizlik ve meslek değiştirme oranlarıyla ilgili bir basın açıklaması yapan TDB Genel Başkanı Prof.Dr. Atilla Ataç 3 bin dişhekiminin atama beklediğini belirtti ve önümüzdeki yıllarda bu sayının hızla artacağını söyledi.

TDB Genel Başkanı Prof.Dr. Atilla Ataç'ın basın açıklamasına Merkez Yönetim Kurulu üyesi Dr. Serdar Sütcü ve atanamayan meslektaşlarımızı temsilen Dişhekimisi Rabia Yücel de katıldı.

TDB Genel Başkanı Prof.Dr. Atilla Ataç üniversite sınavlarında üst dilimlerde yer almış, zorluk derecesi en yüksek ve en pahalı eğitimi seçerek başarıyla sonuçlandırmış ama ucuz işgücü olma veya meslek dışı çalışma ikilemiyle karşı karşıya olan dişhekimlerinin haklı sitemlerine ve

çaresizliklerine yetkililer nezdinde dikkat çekmek amacıyla 23 Aralık 2019 tarihinde bir basın açıklaması yaptı.

Prof.Dr. Ataç açıklamasında “Dişhekimliği fakültesi mezunu meslektaşlarımızın atamalarının yapılmaması istihdam istikrarsızlığı-

nın göstergesidir. Bugünkü tabloda 3 bin civarında dişhekimisi hizmet verebilmek için atama bekliyor. Artan kontenjanlar ve üniversite sayısı nedeniyle atama bekleyen dişhekimisi sayısı gelecek yıllarda daha da artacak” dedi.

Eğitimin insangücü planlaması yapılarak şekillendirilmesinin bir zorunluluk olduğunu dile getiren Ataç, bunun ancak fakülte kontenjanlarının düşürülmesi ve yeni fakültelerin açılmasının önlenmesiyle mümkün olabileceğini ifade etti.

TDB Genel Başkanı Ataç sözlerini “Yeni fakülteler açmak yerine mevcutların güçlendirilmesi, koşullarının iyileştirilmesi ve öğretim üyesi sayısının artırılması gerekir. Siyasi tercihlerle yeni fakülte açılmaları engellenmeli, öğretim üyesi eksik olan, laboratuvarı, klinikleri olmayan fakülteler kapatılmalıdır. Fakülteler kurulmadan önce meslek örgütlerinin görüşleri alınmalıdır” ifadeleriyle tamamladı.

e-Arşiv fatura zorunluluğu başladı

19 Ekim 2019 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 509 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’ne göre;

e-Arşiv Fatura uygulamasına dahil olmayanlara vergiler dahil toplam tutarı 30 bin TL’yi aşması halinde,

Vergi mükelleflerine düzenlenenler açısından ise vergiler dahil toplam tutarın 5 bin TL’yi aşması halinde,

faturaları “e-Arşiv” fatura olarak düzenleme zorunluluğu getirildi.

Tebliğe göre meslektaşlarımızın 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren

faturalarını, e-arşiv fatura olarak Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) ‘e-belge düzenleme portalı’ üzerinden düzenlemeleri gerekiyor.

Elazığ’da meslektaşımıza saldırı

Elazığ Fırat Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi’nde görevli meslektaşımız U.D ve yanındaki dişhekimliği fakültesi öğrencisi 5 Aralık’ta fiili bir saldırıya maruz kaldılar. Kaçan şüpheli S.A. polis tarafından kısa sürede yakalanıp gözaltına alındı.

TDB tarafından yapılan açıklamada meslektaşımıza geçmiş olsun dendi ve toplumun genelinde giderek artan şiddetin her türlüsüne karşı hassasiyet gösterilmesi gerektiği vurgulandı ve söz konusu olayla ilgili adli sürecin takipçisi olunacağı ifade edildi.

DİŞSİAD Başkanlığına Erkan Uçar seçildi

Diş Sanayici ve İşadamları Derneği (DİŞSİAD) 10. Olağan Genel Kurulu 5 Kasım'da İstanbul'da yapıldı. Üyelerimizin yoğun katılım gösterdiği seçimde önceki Yönetim Kurulu'nda Genel Sekreterlik görevini yürüten **Erkan Uçar** Başkanlığa seçilirken, Yönetim Kurulu'nda **Erol Soydan, Orhan Sevinç, Selami Yaman, İsa Aydın, Ömer Polat** ve **Fatih Uysal** yer aldı.

FDI 'Ağız Kahramanları'ndan yeni video

Dünya Dişhekimleri Birliği FDI'nın, 'Ağız Kahramanları' (Mouth Heroes) başlığı altında çocuklara iyi ağız sağlığı alışkanlıkları kazandırmaya yönelik başlattığı kampanyaya yeni bir video daha eklendi. Şu ana kadar yayımlanan altı bölüme ek olarak yeni yayımlanan yedinci bölüm

'Dişlerini fırçalamıyor-sakız çiğne' başlığını taşıyor ve 'Her yemekten

sonra dişlerini temiz tut! 10 ile 12 yaşları arasındaysan yemekten sonra dişlerini fırçalamadığında 10 dakika şekerli sakız çiğne' mesajı veriliyor.

Ağız sağlığı maskotu **Toothie** (arkadaş canlısı bir kunduz) ve Ağız Kahramanları'nın yer aldığı basit ve kısa videolara www.tdb.org.tr adresinden ulaşılabilir, özellikle küçük çocukları olanlara ulaştırabilirsiniz.

Gazi Ü.D.F. Ağız ve Diş Sağlığı Bilim Şenliği

Ağız diş sağlığının önemiyle ilgili merak uyandıracak, farkındalık oluşturacak eğlenceli, eğitici, temel ve anlaşılır uygulamalar yoluyla halk ve bilimi buluşturmak amacıyla planlanan **II. Ağız ve Diş Sağlığı Bilim Şenliği** 20 Ekim'de Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi'nde düzenlendi.

Ağız ve diş sağlığı ile ilgili farkındalık oluşturmak, toplumu bilgilendirmek ve bilim insanlarıyla halkı bir araya getirmenin hedeflendiği etkinlikte katılımcılara ağız ve diş sağlığı hakkında bilgiler verildi. Bu kapsamda şenlikte yeralan 10 farklı atölyede katılımcılara çeşitli deneyler, görsel materyaller ve yarışmalar eşliğinde ağız diş sağlığında bilimin yeri vurgulandı. Ayrıca çocuk dişhekimliği alanında gerçekleştirilen panelde katılımcıların merak ettiği sorulara cevap verildi. Dişlerin beyazlatılması konusunda **Prof.Dr. Hülya Erten**'in video sunumu ve konuyla ilgili sorular cevaplandı.

Bilimsel etkinliğin yanı sıra, Gazi Ü.D.F. akademisyenler tiyatrosu topluluğu müzik grubunun konserleri ve Gazi Ü.D.F. halkoyunları öğrenci topluluğunun gösterisi ve öğrencilerin oluşturduğu kermes katılımcılara renkli anlar yaşattı.

'Veri göndermedin' cezaları mahkemeden döndü

Tekirdağ'da Sağlık Müdürlüğü'nün kişisel sağlık verilerini kimlikli bir şekilde göndermeyen sağlık kuruluşlarına verdiği ceza İdare Mahkemesi tarafından 'sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin istatistiki verilerin belirlenen formata uygun şekilde verildiği' belirtilerek iptal edildi.

Sağlık Bakanlığı'nın talebiyle İl Sağlık Müdürlükleri bir süredir ara ara sağlık kuruluşlarına yazılar göndererek hastaların kişisel verilerini de içeren sağlık kayıtlarının gönderilmesini istemekteydi. Bu taleplerle ilgili olarak Türk Dişhekimleri Birliği de Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğe uygun olarak, Sağlık Bakanlığı'nın ihtiyaç duyduğu **istatistiki** verilerin gönderilmesi gerektiği açıklamıştı.

Tekirdağ İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bir kısım sağlık kuruluşuna, Bakanlık tarafından istenen verilerin gönderilmediği gerekçesiyle uyarı cezası verilmesi üzerine bu yedi sağlık kuruluşu, Türk Dişhekimleri Birliği'nin sağladığı hukuki destekle

bu yaptırıma karşı dava açmıştı.

Mahkeme: Yükümlülük yerine getirilmiştir

Tekirdağ İdare Mahkemesi tarafından yapılan incelemede, Yönetmeliğin 24. maddesi uyarınca sağlık kuruluşlarının yükümlülüğününün kuruluşta sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin istatistiki verileri belirlenen formata uygun şekilde ve belirli aralıklarla Bakanlığa göndermek olduğu

ve davacı sağlık kuruluşlarının bu yükümlülüğü yerine getirdikleri saptandı. "Yönetmeliğin açık hükmü gözetilerek Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden sağlık kuruluşuyla ilgili bilgilerin yanı sıra yönetmelikte öngörülen hastalarla ilgili istatistiki verilerin her ay Bakanlığa düzenli olarak gönderilmiş olması karşısında, davacının uyarılmasına ilişkin

dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır" gerekçesiyle davanın kabulüne, dava konusu işlemin iptaline karar verildi.

Bu kararla, Yönetmelikte tanımlanan yükümlülüklerine uygun davranan dişhekimlerinin hukuksal dayanağı olmayan yaklaşımlarla cezalandırılması önlenmiş; hastaların kişisel verilerinin korunması sağlanmış oldu.

VERBİS'e kayıt süresi uzatıldı

Kişisel verilerin işlenmesinde veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eden veri sorumlularının kayıt olmaları gereken sicil Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından oluşturuldu.

VERBİS adı verilen bu sicile istisnalar haricindeki bütün veri sorumlularının kayıt olması zorunlu.

Hekim ve dişhekimleri muayenehanede yürüttükleri mesleki faaliyet nedeniyle veri sorumlusu oldukları gibi sağlık kuruluşları da çalışanları ve hastaların kişisel verilerini işleme-leri sebebiyle veri sorumlusu olarak

Sisteme e- devlet üzerinden giriş yapılabilir.

kabul ediliyor.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun yeni bir kararıyla VERBİS'e kayıt yükümlülüğünün yerine getirilebileceği son tarihler altı ay daha uzatıldı.

► Yıllık çalışan sayısı 50'den çok veya yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den çok olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları **30 Haziran 2020**,

► Yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den az olup ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olan gerçek veya tüzel kişi sorumluları **30 Eylül 2020**,

► Kamu kurum ve kuruluşu veri sorumluları **31 Aralık 2020**

tarihine kadar Sicile kayıt ve bildirim yükümlülüğünü yerine getirebilecekler.

Komisyon çalışmalarından

Tanı-Tedavi Protokolleri ve Kodlama Sistemleri Komisyonu 14 Kasım ve 19 Aralık'ta toplandı. (Soldan sağa) Prof.Dr. Ayşegül Mine Tüzüner, Dr. Metin Bozkurt, Prof.Dr. Meltem Darta Öztan, Prof.Dr. Atilla Ataç (Sorumlu MYK Üyesi), Prof.Dr.Murat Akkaya, Prof.Dr. Semih Berksun, Prof.Dr. Mehmet Ali Kılıçarslan, Dr. Bahadır Kasar.

TDB Dişhekimliğinde Mevzuat ve AB Müktesebatı Uyumlaştırma Çalışmaları Komisyonu 14 Kasım'da toplandı. (Soldan sağa) Ersin Atinel, Zuhal Çokaktaş Yandımata, İrfan Karababa, Önder Taşan (Sorumlu MYK Üyesi), Tuncay Seven, Fatih Uçar, Mehmet Çalık, Aslan Yiğit, Mehmet Eskicioğlu.

Ağız Diş Sağlığı Muayene ve Tedavi Ücretlerini Güncelleme Komisyonu 14 Kasım'da toplandı. (Soldan sağa) Ali Karaağaç, Muharrem Armutlu (Sorumlu MYK üyesi), Volkan Güngör, Salih Yazıcı, Hüseyin Eminoğlu.

Ağız Diş Sağlığı Sunum ve Finansmanı Komisyonu 27 Kasım'da toplandı. (Soldan sağa) Tamer Şenel, A. Tarık İşmen, Kadir Tümay İmre, Tolga Beray, Cengiz Tamtunalı, Hasan Yaman (Sorumlu MYK üyesi), Mustafa Sabri Ceylan, Hanifi Altuğ Özhabeş, Can San, Süha Alpay, Serkan Er.

SDE Yüksek Kurulu toplandı

TDB Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Yüksek Kurulu 8 Kasım ve 6 Aralık'ta toplandı.(Soldan sağa) Prof. Dr. Neşe Akal, Prof.Dr. Bülent Cumhuri Uludağ, Doç.Dr. Hakan El, Prof. Dr. Onur Şengün, Prof. Dr. Hülya Erten, Prof. Dr. Orhan Güven, Dişhekimi Necdet İmaç, Prof.Dr. Mehmet Yalım.

TDB Akademi Yönetim Kurulu toplandı

TDB Akademi Yönetim Kurulu 3 Aralık'ta toplandı.(Soldan sağa) Prof.Dr. Murat Akkaya, Prof.Dr. Ayşe Gülşahı, Prof.Dr. Onur Şengün, Prof.Dr. Atilla Ataç, Prof.Dr. Gürcan Eskitaşçıoğlu, Prof.Dr. Yalçın Çiftçi, Prof.Dr. Mehmet Ali Kılıçarslan.

Bilinen en eski diş protezi İtalya'da bulundu

Paleopatologlardan oluşan bir grup bilim insanı, bir aile mezarında birkaç yüzyıllık diş protezi buldu.

Bilim insanları, buldukları diş protezinin 14. yüzyıl sonu ile 17. yüzyılın başları arasında tarihlendiğini ve dolayısıyla şimdiye kadar bilinen en eski diş protezini keşfettiklerini belirtiyor.

Araştırma ekibinden **Dr. Simona Minozzi**, "O dönem içinde yazılmış metinlerde benzer nesnelere dair bilgiler bulunsa da, şimdiye kadar herhangi bir arkeolojik kanıt bulunamamıştı. Mezarda bulunan diş protezleri, bu tarihsel döneme ait protezlerin ilk örneğini teşkil ediyor ve dişhekimi tarihine önemli bir katkı sağlıyor" diyor.

Söz konusu diş protezi, beş adet diştan (köpek ve kesici dişler) yapılmış ve metal ile kaplanmış. Arkeologlar bu dişlerin her birinin farklı bir insana ait olduğunu ve dişlerin birbirine ve kullanan kişinin diş etlerine altın bir şerit ile bağlandığını

Arkeologlar bu dişlerin her birinin farklı bir insana ait olduğunu ve dişlerin birbirine ve kullanan kişinin diş etlerine altın bir şerit ile bağlandığını düşünüyor.

düşünüyor.

Yapılan taramalar, dişleri kaplayan metalin çoğunlukla altından yapıldığını, içinde gümüş de bulunduğunu ortaya çıkardı. Ayrıca protez üzerindeki tartar tabakası, bu protezin uzun süre kullanıldığını gösteriyor.

Diş protezi İtalya'da yer alan

Lucca'daki Giunigi ailesine ait bir aile mezarında bulundu. Bir süredir San Francesco manastırının bir şapelinde 200'den fazla iskeletin kalıntıları inceleniyordu.

Araştırma, Klinik İmplant Diş Hekimliği ve İlgili Araştırmalar dergisinde yayımlandı.

Trakya Güz Sempozyumu

Tekirdağ Dişhekimleri Odası 6. Trakya Güz Sempozyumu'nu 14-15 Aralık'ta gerçekleştirdi. Çorlu Hilton Inn Hotel'de düzenlenen Sempozyuma İstanbul Dişhekimleri Odası Başkanı **Prof.Dr. Turhan Atalay**, Eskişehir Dişhekimleri Odası Başkanı **Cihat Arkan**, Çanakkale Dişhekimleri Odası Başkanı **Süleyman Sami Doğançün** ve Diyarbakır Dişhekimleri Odası yönetim kurulu üyelerinin de katıldığı Sempozyuma ilgi oldukça yoğundu.

TDB 25. Uluslararası Dişhekimliği Kongresi'nde de sunumlarıyla beğeni toplayan öğretim üyeleri **Prof.Dr. Baybora Kayahan**, **Prof.Dr. Korkud Demirel**, **Prof.Dr. Aslihan Üşümez**, **Prof.Dr. Aslihan Üşümez**, **Prof.Dr. Oguz Ozan**,

Doç.Dr. Hande Şar Sancaklı, **Dr. Haşmet Gökdeniz** ve **Dr. Uğur Ergin**'in değerli sunumlarıyla katkı verdiği iki günlük sempozyumda sektörünün önde gelen 18 firması da stand açtı.

Oda Başkanı **Erkan Yarapsan** "Trakya'nın mavi gözlü şehri Tekirdağ'da düzenlediğimiz Sempozyuma katılan destek veren meslektaşlarımıza, Oda başkanlarına, akademisyenlere teşekkür ediyoruz" dedi.

Hatay'da dolu dolu bir 'Hafta'

Türkiye'de Bilimsel Dişhekimliğinin 111. yılı Hatay'da da çeşitli sosyal ve bilimsel etkinliklerle kutlandı.

16 Kasım'da düzenlenen basın toplantısında Hatay Dişhekimleri Odası Başkanı **Nebil Seyfettin** basın açıklamasını yaparken Genel Sekreter **Davut Akemoğlu** da etkinlik programını açıkladı.

Aynı gün **Prof.Dr. Esra Yıldız**'in konuşmacı olduğu 'Kompozit Restorasyonlarda Diastema Kapama Teknikleri' konulu konferans gerçekleştirildi.

17 Kasım'da Hatay B.B. Kent Konseyi işbirliğiyle öğrencilere ve Armutlu Spor Kulübü sporcularına ağız diş sağlığı eğitimi verildi ve hediyeleri dağıtıldı. 18 Kasım günü de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Yetiştirme Yurdu ziyaret edildi.

Etkinlikler ilçelere de yayıldı

19 Kasım'da Toplum ve Ruh Sağlığı Merkezi ve Özel Bakım Gerektiren Bireylerde ağız diş sağlığı eğitimi verildi. Aynı gün İskenderun'da **Dr. Senem Urfalı** ve **Dr. Dişhekimi Gözde Serindere**'nin konuşmacı olduğu bir bilimsel toplantı gerçek-

▲ Hatay Dişhekimleri Odası 17 Kasım'da öğrencilere ve Armutlu Spor Kulübü sporcularına yönelik bir ağız diş sağlığı eğitimi organize etti.

◀ 22 Kasım Ulusal Dişhekimliği Günü'nde İl Sağlık Müdürlüğü de ziyaret edildi.

leştirildi. 20 Kasım'da da Geleneksel Briç Turnuvası yapıldı.

21 Kasım'da HRT ve Mazman Medya'da toplum ağız ve diş sağlığı sorunlarıyla ilgili canlı radyo programına Oda Başkanı Nebil Seyfettin katıldı. Ulusal Dişhekimliği Günü 22 Kasım'da Oda üyeleriyle birlikte Atatürk Anıtına çelenk bırakıldı ve saygı duruşunda bulunuldu. Aynı gün Vali Rahmi Doğan, Büyükşehir Belediyesi

Başkanlığı, HMKÜ Dişhekimliği Fakültesi Rektörlüğü, İl Sağlık Müdürlüğüyle birlikte Hatay, İskenderun, Dörtöyl ve Kırıkhan ADSM başhekimleri ve çalışan meslektaşlarımız ziyaret edildi.

23 Kasım Cumartesi gecesi Anemon Otel'de gerçekleştirilen galada 25, 40 ve 50. yılını dolduran meslektaşlarımıza törenle plaketleri sunulurken hafta etkinlikleri tamamlandı.

Çanakkale'de ağız diş sağlığı eğitimleri

Çanakkale Dişhekimleri Odası Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası etkinliklerini 22 Kasım'da Atatürk anıtına çelenk koyarak başlattı. Odanın 29. Bilimsel Sempozyumu da bu kapsamda 30 Kasım - 01 Aralık 2019 tarihlerinde Çanak Otel'de yapıldı.

Okan Ü.D.F.'nden **Prof.Dr. Işın Ulukapı**, **Prof. Dr. Haşmet Ulukapı**, **Prof.Dr. Sedat Küçükay**, **Bezmiâlem Vakıf Ü.D.F.'nden Doç.Dr. Mustafa Tunah** ve **İstanbul Ü.D.F.'nden Dr. Dişhekimi Berkem Atalay**'ın konuşmacı olarak katıldığı Sempozyum. Oda Başkanı Süleyman Sami Doğan'ın konuşmasıyla başladı. 30 Kasım akşamı düzenlenen gala yemeğinde, meslekte 25, 40 ve 45. yıllarını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu.

AĞIZ DIŞ SAĞLIĞI BILLBOARDLARDA

Hafta kapsamında Çanakkale'nin 13 noktasında otobüs durakları ve reklam panolarına ağız diş sağlığıyla ilgili bilinçlendirme afişleri asıldı.

Yine Hafta etkinlikleri kapsamında Çanakkale Merkez ve ilçelerinde toplam 14 okulda meslektaşlarımız Tuğçe Kaliçoğlu, Ümit Burak Karagöz, Umut Özer, Lale Var Gündüz, Ahmet Tanrıver, Serhat Kuru, Hüsnü Şekeroğlu, Altuğ Özhabeş, Gülay Küçükçüler, Gülin Uğur ve Elif Şirin Kara'nın emekleriyle yaklaşık 2500 öğrenciye ağız diş sağlığı eğitimi verildi, diş macunu dağıtıldı.

Ağız diş sağlığı ve sistemik hastalıklar

Adana Dişhekimleri Odası Türkiye'de Bilimsel Dişhekimliğinin 111. Yılı etkinlikleri kapsamında, Çukurova Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi ve Güney Diş Deposu işbirliğiyle bir 'Eğitim Günleri' düzenledi. 23 Kasım'daki etkinliğin açılışında Oda Başkanı **Fatih Güler**, diyabete değinerek "Türkiye'de diyabet hasta

sayısı çok yüksek. Diyabet ile dişeti hastalıkları arasında birebir ilişki vardır. Bu sebeple Sağlık Bakanlığı'na diyabetle mücadelede dişhekiminin yerini de belirleyin diyoruz" dedi.

Etkinlikte Selçuk Ü.D.F.'nden **Prof.Dr. Sema Belli** 'Endodonti Kliniğinde Adeziv Uygulamalar' ve

Yeditepe Ü.D.F.'nden **Prof.Dr. Esra Can** 'Uzun Süreli Anterior Kompozit Restorasyonları Nasıl Yapabiliriz?' başlıklı sunumları yaptılar.

Adana D.O. Başkanı Güler: Böyle adaletsizlik olur mu?

13-14 Aralık'ta Adana Sheraton Otel'de yapılan 'Başarısız İmplant Tedavileri' başlıklı seminerin açılışında da bir konuşma yapan Güler milletvekillerinin kendi haklarını genişletmelerini protesto ederek "Ağzında hiç diş olmayan vatandaş bir implant bile yaptıramazken, milletvekillerinin kendilerine, anne-babalarına, üst düzey yargı ve orgenerallere devletimizin kesesinden 12 tane implant desteği verilmesi eşitlik ilkesine ve Anayasaya aykırıdır" dedi.

Seminerde Puria Parvini, Yuval Zubery, Nejat Nizam, Hakan Uysal, Mehmet Dikmen, Doğan Koç, Emre Benlidayı ve Yurdanur Uçar birer sunum yaptılar.

111. yıl İzmir'de kutlandı

İzmir Dişhekimleri Odası Türkiye'de bilimsel dişhekimliğinin 111. yılı kutlamalarını Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlediği bir törenle başlattı. Törende bir konuşma yapan Oda Başkanı **Dr. Murat Sütpideler** Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftasının tarihsel kökenini aktardıktan sonra etkinlik programını açıkladı.

Hafta programı kapsamında Tepekule Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilen yemekte mesleğinde 25,

40 ve 50. yılını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu.

Plaket töreninden önce her grup slayt gösterileriyle sahneye davet edildi. Eski fotoğraflar, öğrencilik yıllarına ait görüntüler törene katılanlara duygulu anılar yaşattı.

Önlük giydirme törenleri

İzmir Dişhekimleri Odası Başkanı Dr. Murat Sütpideler ve Yönetim Kurulu üyeleri İzmir'de bulunan dişhekimliği fakültelerine yeni başlayan öğrenciler için düzenlenen önlük giydirme törenlerine katıldılar.

Demokrasi Üniversitesi ve Kâtip Çelebi Üniversitesi dişhekimliği fakültelerinin düzenlediği törenlerde İzDO Başkanı Sütpideler de

birer konuşma yaparak dişhekim adaylarının heyecanına ortak oldu.

Perşembe akşamı seminerleri

İzmir Dişhekimleri Odası'nın ilgi gören etkinlikleri arasında yer alan 'Perşembe Seminerleri' yeni dönemde de devam ediyor.

12 Aralık'ta gerçekleştirilen seminerde **Prof. James Deschner** 'Periodontitis ile Sistematik Hastalıkların İlişkisi' konusunu sundu.

Ege Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesinde bir dizi seminer veren Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Deschner Odanın etkinliğinde önemli bilgiler aktardı. Oda Başkanı Murat Sütpideler sunumundan dolayı Prof. Deschner'e teşekkür etti.

Aydın'da 2. Meandros Kongresi

Aydın Menderes Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi ve Aydın Dişhekimleri Odası'nın birlikte düzenledikleri 2. Uluslararası Meandros Dişhekimliği Kongresi 22-24 Kasım 2019 tarihlerinde Kuşadası Amara Sealigt Elite Hotel'de yapıldı.

TDB Genel Saymanı **Buket Uğuz**'un da TDB temsilcisi olarak katıldığı Kongrenin açılış töreninde Kongre Başkanı **Prof.Dr. Şamil Akyl** ve Aydın Dişhekimleri Odası Başkanı **Günhan Eskicioğlu** da birer konuşma yaptı. Buket Uğuz konuşmasında, dişhekimleri odalarının ve fakültelerin işbirliğinin önemine vurgu yaptı.

Çok sayıda akademik personelin, dişhekimlerinin ve dişhekimliği

fakültesi öğrencilerinin katıldığı Kongre'de yurtiçi ve yurtdışından bir çok konuşmacı katılımcılarla değerli bilgiler paylaştı. Ayrıca Kongre'de sözlü ve yazılı poster sunumları ile

pratik kurslar da büyük ilgi gördü. 23 Kasım günü yapılan gala gecesinde meslekte 25 ve 40. yılını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu.

Antalya'da bilimsel etkinlikler

Antalya Dişhekimleri Odası Yönetim Kurulu ve üyeleri 29 Ekim'de Atatürk anıtına çelenk koydular.

Antalya Dişhekimleri Odası Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası içerisinde ve öncesinde bir dizi bilimsel ve sosyal etkinlik gerçekleştirdi.

24 Ekim'de Akdeniz Üniversite-

si Konferans Salonu'nda Belgrad Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dekanı **Prof.Dr. Aleksa Marković** ile Akdeniz Ü.D.F. öğretim üyeleri **Doç.Dr. Alper Sindel** ve **Dr.**

Mehmet Ali Altay'ın konuşmacı olduğu 'Dişhekimliğinde İmplant Uygulamaları' konulu konferans yapıldı.

Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası sırasında çeşitli okullarda bir dizi ağız diş sağlığı eğitimi verildi. Yine Hafta etkinlikleri kapsamında geleneksel gala yemeği yapıldı.

Doç.Dr. İsmail Davut Çapar'ın konuşmacı olduğu 'Endodonti'de Başarıya Giden Yollar' başlıklı konferans da 30 Kasım günü Ramada Plaza'da gerçekleştirildi.

TDB Öğrenci Kolu'nun Antalya yerel kolu seçimi de 9 Aralık'ta Akdeniz Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi'nde yapıldı.

Samsun'da Hafta etkinlikleri

Samsun Dişhekimleri Odası Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası etkinliklerini 22 Kasım'da Atatürk anıtında düzenlenen törenle başlattı. Oda üyelerinin dışında OMÜ Dişhekimliği Fakültesi, Samsun Eczacı Odası, Samsun Tabip Odası ve Sağlık Müdürlüğü temsilcilerinin de katıldığı törenin ardından Oda binasında mesleki sorunlarımızı yansıtan bir basın açıklaması yapıldı.

23 Kasım'ta Anemon Otel'de düzenlenen bilimsel programa konuşmacı olarak Prof.Dr. Ateş Parlar, Prof.Dr. Zafer Çehrelî ve Dr. A.R. İlker Cebeci katıldı. Gala gecesinde 25, 40 ve 50. yıllarını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu. 2016 yılında yitirdiğimiz hayırsever meslektaşımız Mustafa Kemal Güneşoğlu da daha önce yapılmış röportajı yayımlanarak anıldı.

Zonguldak'ta TDB Akademi eğitimi

Zonguldak Dişhekimleri Odası 30 Kasım'da Devrek River Mill Park Otel'de TDB Akademi işbirliğiyle bir SDE toplantısı düzenlendi. Programa konuşmacı olarak Prof.Dr. Özgür İlke Atasoy Ulusoy, Doç.Dr. Bahadır Kan, Prof.Dr. Ertan Ertas ve Dr. Burçin Karataşlı katıldı. Etkinlikte meslekte 25 ve 40. yıllarını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu.

Kayseri'de toplum ağız diş sağlığı eğitimi

Kayseri Dişhekimleri Odası Hafta etkinliklerinin ardından 6 Aralık günü Yeni Mutlu Yüzlere Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezindeki çocuklara yönelik ağız diş sağlığı eğitimi düzenledi. Etkinlik sonrası muhtaç öğrencilerin tedavisi yapıldı.

Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası'nda da 18 Kasım'da Prof. Dr. Ayşegül Mine Tüzüner'in 'Sinüs Lifting' ve Doç.Dr. Soley Arslan'ın 'Dişhekimliğinde Enfeksiyon Kontrolüne Yönelik Öneriler' konferanslarıyla başlayan etkinlikler aynı akşam gala yemeği, 22 Kasım'da kahvaltı organizasyonu, ardından Atatürk anıtına çelenk konması ve Oda Başkanı Emrullah Maraş'ın basın açıklamasıyla sona erdi.

Denizli'de Termodental günleri

Denizli Dişhekimleri Odası'nın her yıl düzenlediği Termodental etkinliğinin 16. sı 29-30 Kasım 2019 tarihlerinde Colossae Termal Otel'de gerçekleştirildi.

Farklı disiplinlerden birçok konuşmacının ve Denizli'den olduğu kadar çevre illerden ve İstanbul, Balıkesir gibi birçok farklı ilden meslektaşlarımızın katıldığı Kongre'nin ikinci akşamı düzenlenen gala yemeğinde mesleğinde 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50 ve hatta 55. yılını dolduran meslektaşlarımıza birer plaket sunuldu.

Manisa'da basın açıklaması

Manisa Dişhekimleri Odası Bilimsel Dişhekimliğinin 111. Yılında Toplum Ağız ve Diş Sağlığı Haftası kutlamalarına 22 Kasım'da Milli Egemenlik Anıtı'na çelenk koyarak başladı.

Oda Başkanı Köksal Gürsoy'un yaptığı basın açıklamasının ardından Manisa'nın tarihi mekânı Taş Fabrika'da düzenlenen kahvaltı programına Oda üyeleri de katıldı.

Eskişehir'de 'Dental Fotoğrafçılık' kursu

Eskişehir Dişhekimleri Odası Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası nedeniyle Vilayet Meydanında bir basın açıklaması düzenledi. Oda Başkanı Cihat Arkan'ın yaptığı basın açıklamasında toplum ağız diş sağlığı sorunlarının yanı sıra dişhekimlerinin yaşadığı mesleki sorunlara da dikkat çekildi.

Oda, geçtiğimiz günlerde üyeleri için iki grup halinde dental fotoğrafçılık kursu düzenledi.

TDB 26. Uluslararası Dişhekimliği Kongresi 15-18 Ekim 2020 tarihlerinde ilk kez Diyarbakır'da yapılacak. Kongre flamasını Eylül ayında İstanbul Kongresinde devralan Diyarbakır Dişhekimleri Odası Başkanı Yılmaz Sağır genç ve heyecanlı ekipleriyle bu büyük organizasyonu kusursuz hayata geçirmek için çok çalıştıklarını, sadece bilimsel programıyla değil civardaki muhteşem tarihi ve doğal güzellikleriyle de tüm meslektaşlarımız için cazip bir organizasyon olacağını söyledi.

Öncelikle sizi kutluyoruz, başarılar diliyoruz. Organizasyonu üstlendikten sonra yaptığınız çalışmalarını kısaca özetleyebilir misiniz?

Teşekkür ederiz. Aslında Kongre organizasyonunu üstlenmeden çok önce başvuru yaparken o heyecanla çalışmaya başlamıştık. TDB Merkez Yönetim Kurulu bizi görevlendirdikten sonra ilk işimiz tüm kentte herkesi her kurumu haberdar edip bu konuda bir kamuoyu oluşturmak oldu.

Resmi olarak Eylül ayında İstanbul'daki Kongre'de Kongre flamasını devraldıktan sonra ise ilk işimiz kentimizin iklim koşullarına uygun, katılımcıları zorlamayacak bir tarih belirlemek oldu. Hızlı bir şekilde **Dicle Üniversitesi Kongre ve**

26. TDB ULUSLARARASI DİŞHEKİMLİĞİ KONGRESİ

Kültür Merkezi'nin tahsisi için Üniversiteye ve fuar alanı için de Ticaret Odasına başvurularımızı yaptık. Belirlediğimiz tarihlerde otel uygunluklarını kontrol edip ayarlamaları yaptık. Sonrasında Organizasyon Komitesi'ni oluşturup organizasyon şirketini de belirleyerek çalışmalara başladık.

Diyarbakır ve çevresi turistik altyapısı oldukça gelişkin bir bölge. Bunun Kongre katılımı için bir avantaj olacağını düşünüyor musunuz?

Tabii ki kentimizin içinde olduğu bereketli Mezopotamya topraklarını ve tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bölgeyi görmeyi dileyen katılımcılar için bu kongrenin çok güzel bir fırsat olduğunu düşünüyoruz. İstanbul'daki 25.

Diyarbakır'ın sayısız tarihi hazinelerinden Ulu Camii 639 yılında Diyarbakır'a egemen olan Araplar tarafından şehrin merkezindeki en büyük mabedin (Martoma Kilisesi) camiye çevrilmesiyle oluşturulmuş. Bugünkü Türkiye topraklarındaki ilk cami olarak biliniyor.

Kongre boyunca tüm Yönetim Kurulu üyelerimiz temas edebilecekleri tüm meslektaşlarımızı ve tek tek bütün sektör firmaları ziyaret ederek Kongre için kentimize davet ettiler.

Misafirlerimizi tarih kokan **Sur** sokaklarında mistik bir yolculuğa çıkarırken aynı zamanda bölgenin yerel lezzetlerinin tadına bakmaya davet ediyoruz. Sosyal yönü güçlü bir program hazırlarken katılımcıları "acaba hangi sunuma gireyim" diye ikilemede bırakacak konular ve konuşmacılarla zengin bir bilimsel program yapmak için çabalyoruz ve bu konuda enerjimize çok güveniyoruz.

Diyarbakır'ın her dönem ülkeyi daha ileriye taşıma noktasında önemli bir kent olduğunu düşünüyoruz. Bu kongrenin, ülkenin her türlü ayrıştırmaya inat daha bütünleştirici bir görevi olduğunun da farkındayız. Bu vesileyle ülkenin her bölgesinde çalışan, emek veren değerli meslektaşlarımızı bu güzel amaç için misafir etmek istiyoruz.

Kongre mekanı olan Dicle Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Dicle Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Üniversite'nin kampüs alanı içinde etrafı ferah ve yeşillikler içinde bir mekan. İçinde altı sunum salonu dışında kurs odaları, teknik donanımı ve modern yapısıyla bu

Kongrenin bilimsel programının yapılacağı Dicle Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi çeşitli büyüklüklerdeki altı salonu ve modern altyapısıyla TDB Kongresine ev sahipliği yapmaya hazırlanıyor.

'Kentimizin içinde olduğu bereketli Mezopotamya topraklarını ve tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bölgeyi görmeyi dileyen katılımcılar için bu Kongre çok güzel bir fırsat.'

devasa Kongreyi kaldırabilecek altyapıya sahip bir merkez. Bugüne kadar yapılan kongre ve sempozyumlarla bunu kanıtlamış durumda.

Diyarbakır bölgenin en gelişmiş kenti olduğu için büyük otel zincirlerinin çoğunun burada oteli var. O tarihlerde GAP turları da çok fazla olduğundan Kongre tarihlerinde bütün otellerin odalarını Kongreye gelecek misafirler için ayırdık. O anlamda dersimizi biliyoruz ve karşılaşılabileceğimiz sorunlar hakkında çok fazla toplantı yaptık. Misafirlerimizi şaşırtacak çok güzel otellere sahip olan kentimiz, bu büyük organizasyon için her kurumuyla hazır durumdadır.

Son üç yıldır kongre katılım bedelleri çok aşağıya çekilmişti. Bu yıl yine benzer bir yaklaşım mı olacak?

Kongre katılım ücretlerinde herhangi bir artış yapmayı düşünmüyoruz. Gönül isterdi ki daha da düşürelim ama takdir edersiniz ki katılımcı maliyetleri oldukça yüksek. Yani katılım ücretleri 2019 İstanbul Kongresiyle aynı düzeyde olacak.

Exponential organizasyonu nasıl gidiyor? Fuar takvimi yine dört gün sürecek şekilde mi planlandı?

Fuar organizasyonumuz için çalışmalar çok hızlı bir şekilde devam ediyor. Şu an için fiziki altyapıya yönelik çalışmalar yaptık. Çok kısa süre içinde firmalara stand satışı başlayacak ve misafirimiz olan firmaların

Varamaz elim
Ayvasına, narına can dayanamazken,
Kırar boynumu yürürüm.
Kurdun, kuşun bileceği hal değil,
Sormayın hiç
Laaaaal...
Kara ferman çıkadursun yollara,
Yarin bahçesi tarumar,
Kan eder perçem

Olançası bir tutam can,
Kadasına, belasına sunduğum,
Ben öleydim loooy...
Elim boş,
Ayağım pusu.
Bir ben bileceğim oysa
Ne afat sevdim.
Bir de ağzı var dili yok
Diyarbekir Kalesi...
(Ahmed Arif)

2015 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası listesine alınan Diyarbakır Surları ve onun önünde Dicle'ye kadar uzanan Hevsel Bahçeleri kentin kimliğinin en önemli parçaları.

her türlü sorununu çözecek alt yapı çalışmalarında sona yaklaşacağız.

Fuar takvimi için yine dört gün sürecek şekilde planlama yapıyoruz. Son günü sadece fuar alanı açık olacak şekilde düşünüyoruz. TDB'nin kendi gelenekleri içinde sponsor anlamında destek sunan, stand satın alan firmaların taleplerini dinlemek için çeşitli toplantılar yaptık. Bunlar doğrultusunda kongrenin son günü olan pazar gününü sadece fuar alanı açık olacak şekilde planlamayı düşünüyoruz.

Kongre bilimsel programı öncesinde üç gün boyunca yine Meslek Sorunları Sempozyumu yapılacak. Mesleğimizin günden güne artan sorunlarının çözümü için böyle toplantılar çok önemli. Bütün odalarımızın başkanları ve Merkez Yönetim Kurulumuzla birlikte verimli toplantılar yapmayı ümit ediyoruz. Bunun için zaten uygun bir oteli ayarlamış durumdayız.

Sosyal programa ilişkin netleşen bir etkinlik var mı?

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bölgenin her karışında hissedeceğiniz tarihi tabii ki sosyal programımıza dahil ediyoruz. Kongre öncesi misafirlerimize üç gün sürecek bölge turu organize ediyoruz. İlk gün Diyarbakır içinde tarihi bir yolculuğa, ikinci gün Mardin ve yol üstündeki Roma İmparatorluğu'nun doğudaki son garnizonu olan **Zerzevan Kalesi**'ne, üçüncü gün ise dünyada dinler tarihinin yönünü değiştiren **Göbeklitepe** turuna davet ediyoruz.

'Diyarbakır bölgenin en gelişmiş kenti olduğu için büyük otel zincirlerinin çoğunun burada oteli var. O tarihlerde GAP turları da çok fazla olduğundan Kongre tarihlerinde bütün otellerin odalarını Kongreye gelecek misafirler için ayırdık.'

Kongre açılışı için neler düşünüyorsunuz?

Bölgenin kültürel öğelerini barındıracak ve ilgi çekeceğini düşündüğümüz bir açılış için çalışıyoruz. Meslektaşlarımızın açılış törenini kaçırmamalarını dileriz.

Mesleğimizde sorunlarının arttığı bir dönemden geçiyoruz. Kongrenin bu sorunların çözümü noktasında nasıl bir katkısı olacağını düşünüyorsunuz?

Öncelikle dişhekimliği fakültelerinin sayısının kontrolsüz bir şekilde artması ve mevcut fakültelerin kontenjanlarının katlanması sonucu şimdiden hissetmeye başladığımız ama ileride çok daha ciddi boyutlara ulaşacak olan bir istihdam sorunuyla karşı karşıya kalacağız. Ne yazık ki çözüm noktasında olanların çözüm geliştirmeyi bırakın, TDB ile görüşmeye dahi yanaşmadığını biliyoruz. Tam da bu noktada özellikle bu sorunları yaşayan genç meslektaşlarımızı Kongreye bekliyoruz. Çünkü biz biliyoruz ki günümüz şartların-

da bu sorunları tek paydada birleşip çok gür bir sesle söyleyebilirsek ancak bir çözüm olabilir.

Hepimizin kafamızı kuma gömdüğü böyle bir zamanda kendi mesleğimiz özelinde ama genel olarak yaşadığımız sorunları yüksek sesle dile getirme sorumluluğumuz var. Bunu da TDB bünyesinde yapmak dışında bir alternatifimiz yok.

Hep birlikte meslek birliğimizi güçlendirip, yüreklendirip ve sorunların çözümünü noktasında taraf olabilecek güce ve cesarete ulaştırmamız lazım. Hep beraber bunun üstesinden gelmemiz gerekiyor. Sesimizi yükseltmemiz umuduyla... ○

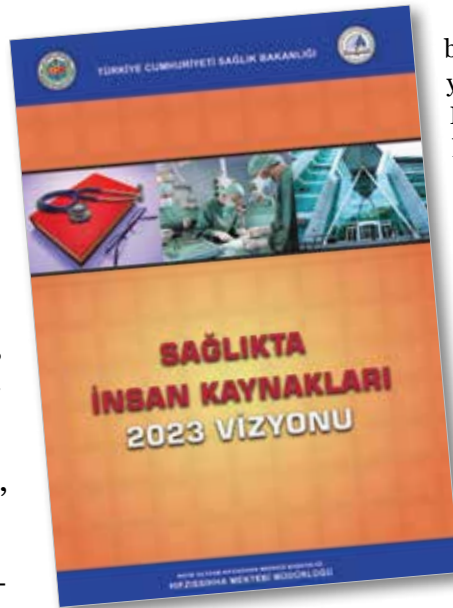
Sağlık Bakanlığı'nın 2023 Vizyonu ışığında yeni dişhekimliği fakülteleri

Vizyon neydi, akıbet ne oldu?

Önümüzdeki beş yıl içinde Türkiye'de bulunan dişhekimliği fakülteleri 24 binin üzerinde mezun verecek; önlem alınmazsa sonraki beş yılda daha da fazla... Bir süredir sonuçlarını görmeye başladığımız yeni fakülteler ve kontenjan artışlarını Sağlık Bakanlığı'nın 2008 yılında hazırlamaya başladığı Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu belgesini baz alarak inceledik.

Ülkemizde planlama konusundaki ciddiyeti oldukça iyi yansıtan bir belge var elimizde: Sağlık Bakanlığı tarafından 2011 yılında yayımlanan 'Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu'. **Recep Akdağ**'ın Bakanlığı döneminde hazırlanan kitapçığın editörlüğünü **Serpil Nazhoğlu, Dr. Salih Mollahaliloğlu, Dr. Mustafa Kosdak, Dr. Hasan Gökhan Öncül, Dr. Yasin Erkoç, Prof.Dr. Adnan Çinal, Prof.Dr. Sabahattin Aydın, Prof.Dr. Necdet Ünüvar ve Prof.Dr. Nihat Tosun**'dan oluşan bir ekip yapmış.

Öncelikle amacımızın önemli

2011 yılında yayımlanan çalışma 2008-2023 dönemine ilişkin 15 yıllık bir vizyonu içeriyor.

bir emek harcanarak yapılmış bu çalışmaya gölge düşürmek olmadığını belirtelim. Hatta, sonda söyleyeceğimizi baştan söylemek pahasına da olsa bu emeğe yapılan saygısızlığın başta YÖK ve üniversite yönetimleri olmak üzere aynı hükümetin görevlendirdiği kadroların eseri olduğunu da not edelim. Çeşitli eleştiri noktalarımız olsa da ülkenin sağlık sektörünün önünü görebilmesi için yapılmış bir planlama çalışmasının aynı siyasi iktidar tarafından nasıl hiçe sayıldığını bu eserden yola çıkarak göstermeye çalışacağız.

'ALANINDA İLK ÇALIŞMA'

Önsözde Sayın Akdağ "ülkelerin sağlık hizmetlerini planlama, sunma ve geliştirme süreçlerinde özellikle

üzerinde durmaları gereken konu, *sağlıkta insan kaynağıdır*"² gibi bizim de altına imzamızı atacağımız bir belirleme yaptıktan sonra bu kitapçığın 2007 yılında başlattıkları (kitapçık 2011'de yayımlansa da çalışmanın 2008-2023 dönemine ilişkin 15 yıllık bir vizyonu içerdiği çeşitli yerlerde tekrarlanıyor) Sağlıkta İnsangücü 2023 Vizyonu çalışmasının bir ürünü olduğunu ve Sağlıkta İnsan Kaynakları (SAİK) 2023 Vizyonu'nun "*Sağlık Bakanlığının geleceğe ilişkin niyetleri ile ilgili mevcut bilgiler ışığında, özel sektörü de içerecek şekilde, sağlık sektöründe gelecekteki personel ihtiyaçları, personel arzı ve bunların ulusal seviyede tahsisi konusunda öneriler getirmekte*" olduğunu belirtiyor. Yine çalışmaya imza atan ekipten Hıfzıssıhha Mektebi Müdürü Dr. Salih Mollahaliloğlu da çalışmanın "*Türkiye'de insan kaynakları stratejik planlanması alanında 15 yıllık stratejik bir vizyonu içerdiğini ve bu anlamda ilk olduğunu*" hatırlatıyor³.

TEMEL BELİRLEMELER

Kitapçığın merkezine genel sağlık hizmetlerini aldığını ve dolayısıyla ağız diş sağlığı hizmetlerine ağırlıklı bir yer ayırmadığını hatırlatmakta fayda var. Bununla birlikte sağlık hizmetleri içinde kapladığı yerle orantılı olarak ağız diş sağlığı insangücü de inceleniyor.

Sağlık hizmetinde niceliği önceleyen bakış açısı 2023 Vizyonu'nu belgesinin '**Yönetici Özeti**' bölümünde de kendini gösteriyor. 1000 kişiye düşen hekim (tıp hekiminden bahsediliyor) sayısının AB ülkelerinde 3.2 iken Türkiye'de 1.59 olması bir olumsuzluk olarak tanımlanarak bunun sebebinin 2008 yılı öncesinde tıp fakültelerinin kontenjanının 5 bin civarında (şu anda dişhekimliği fakültelerinin kontenjanı bile 6500'e çıkmış durumda) sabit tutulmuş olması olarak tespit ediliyor⁴. Nitekim bu tespitler doğrultusunda takip eden üç yıl içinde tıp fakültelerinin kontenjanları 8500'e çıkarılıyor (2018'de 14.600'e yükseldi).

VERİMLİLİK = HEKİM BAŞINA MUAYENE SAYISI

Yine dişhekimlerine ait olmayan ama bakış açısını yansıtan güzel bir örnek olduğu için 'personel verimliliği'ne ilişkin verileri aktarmakta fayda var: Önceki yıllara göre Vizyon belgesinin hazırlandığı dönemde personel verimliliğinin iyiye doğru gittiği kaydediliyor ve 2006 yılında 3179 olan hekim başına muayene sayısının 2009'da 4155'e yükseldiği aktarılıyor. Konumuz bu olmamakla birlikte dökü-

Siyasi ve ekonomik saiklerle kararlar alındı, peşpeşe bozkırın ortasında binalar yükseldi. Şimdi sıra her yıl mezun olacak 6-7 bin gencin mesleğini nasıl yapabileceğini düşünmeye geldi.

manda bu sayılara ilişkin çarpıcı değerlendirmeyi aktarmakta fayda görüyoruz: "*Bu değerler OECD ortalaması olan 2.510'un çok üzerindedir*"⁵.

Kitapçıkta 2008 yılında 563.852 olan kamu ve özel sektör toplam sağlık iş gücü sayısının 2023 yılında 1.067.572'ye yükselmesi öngörülüyor ki aynı dönemde yaklaşık %18'lik nüfus artışı beklediği göz önüne alırsa bu çok ciddi bir artış. Buna paralel olarak ADSM'lerde kurum başına ortalama personel sayısının 27,6'dan 39,6'ya çıkarılması planlanmış⁶.

NÜFUS

Böyle bir insangücü planlamasının en önemli parametrelerinden olan nüfus projeksiyonunda TÜİK'in 2008 yılında yayımladığı tahminler baz alınmış ve bugünden baktığımızda bu tahminlerin büyük bir sapma olmadan gerçekleşeceğini görebiliyoruz. 2023 yılında nüfusun %18 artarak 84 milyon olacağı ve kentleşen nüfusun %80'e ulaşacağı öngörüsünün küçük hatalarla gerçekleşeceği anlaşılıyor. 2008 yılı tespitine göre Kamuya ait 128 ağız diş sağlığı merkezi ve özel alanda da 10.808 (bu sayıya müşterek muayenehaneler dahil olmalı) dişhekimliği

muayenehanesi bulunuyormuş.

Buradan itibaren ağırlıklı olarak genel tıp alanına ilişkin veriler sunulduğundan bu yazının konusunu aşmamak için ağız diş sağlığı hizmetleriyle ilgili verilere odaklanacağız.

SAYISAL DAĞILIM

2008'de sağlık çalışanlarının %80'i kamu sektöründe çalışmaktayken dişhekimlerinin %69,9'u, eczacıların %94,5'i özel sektörde çalışmaktaymış. Toplamda da 19.959 dişhekiminin 13.957'si serbest çalışmaktaymış. Yine o yıl dişhekimliği başına dü-

'2023 projeksiyonunda kamuda 11.662 dişhekimliği ihtiyacı olacağı öngörülmüş. Bu sayının 2018 sonu itibarıyla 16.161 olduğunu not edelim. Dolayısıyla 2023 hedefi şimdiden aşılmış durumda.'

şen nüfus 3583 düzeyindeymiş. Eğitim veren 20 dişhekimi fakültesinin yıllık toplam kontenjanı ise 1131'miş.

'Gelecek 15 Yıl İçinde Meydana Gelebilecek Sorunlar ve Konular' başlığı altında sıralanan maddelerden bazıları şöyle:

"1. Sağlık hizmetlerinin ülke hedeflerine ulaşabilmesi ve verimliliği için SB'nin tüm sektörü içine alacak şekilde planlama yapabilme ve yönetme kabiliyetini artırması gerekecektir.

(...) 7. SB'nin etkinliği, kaliteyi ve motivasyonu artırma çabaları doğrultusunda personel maaşları hem miktar hem farklı personel grupları arasındaki farklılıklar hem de farklı performans düzeylerinin tanınması bakımından gittikçe daha da önemli bir konu hâlini alacaktır. Performansa dayalı ödeme sisteminde, motivasyon farklılıklarını giderecek şekilde, yeni düzenlemeler yapılması ve belirsizliklerin giderilmesi gerekecektir".⁷

15 yılın 12'si geride kaldığı için bahsedilen olası sorunların nasıl çözümlenmeye çalışıldığı konusunda yorum yapabilecek durumdayız. Birinci maddede dile getirilen Sağlık Bakanlığı'nın yönetme kabiliyetini artırmaya yönelik çabaların Kamuda çalışanları performans baskısı altında ezmek, serbest çalışanları ise ellerini kollarını bağlayarak ya sermayeye ya da devlete bağlı çalışmak ikilemine sokmak şeklinde tezahür ettiğini gördük.

Yedinci maddedeki performans sistemine yönelik uyarılarda meslek örgütlerinin daha o yıllardaki eleştirilerinin de etkisiyle bazı doğru tespitler yapılıyor. Buna rağmen performans sisteminin her geçen gün daha kötüye gittiği de bu 12 yılın önümüze koyduğu bir olgu olarak duruyor.

Kadrosunda tek bir profesör ya da doçent görünmeyen dişhekimliği fakültelerinin eğitim vermeye başlaması sorunun hizmet kalitesi boyutunu da düşündürüyor.

HİZMET SUNUMUNDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

Bu başlık altında uzun uzadıya genel tıp alanında yatak sayısında beklenen artışlara değinildikten sonra zamanın hükümsüz kıldığı bir öngörüye daha yer veriliyor: "ADSM sayısındaki artış nüfus artışının biraz altında olacaktır." Ağırlığı ADSM'lerde görev yapan kamu dişhekimlerinin 2008'deki sayısı 5402 iken 2018'de 10793'e turmanmış olmasını (% 99.7 artış!) bu hükümle birlikte değerlendirdiğimizde bir yerlerde rotadan hayli sapılmış olduğunu görüyoruz. Tabii burada hizmet sunumuna ilişkin daha gerçekçi bir veri sunacak olan dişhekimi sayısı değil de ADSM sayısı baz alındığı için 15 yılda 123'ten 135'e çıkacak olması nüfus artışının altında kalacakmış gibi ifade edilmiş. Kaldı ki bu sayı bile o günlerden sonra gündemimize giren 'Ağız Diş Sağlığı Hastaneleri'yle birlikte 154'ü bulmuş durumda.⁸

'Kamu Sektörü Hastaneleri için Önerilen Personel Dağılımı' tablosuna baktığımızda kamu hastanelerindeki dişhekimi sayısının 4282'den 5689'a, 'Birinci Basamak Sağlık Kurumları İçin Önerilen Personel Dağılımı' tablosunda ADSM'lerde çalışacak dişhekimi sayısının da 3796'dan 5030'a çıkarılması hedeflenmiş.⁹

2008 yılında kamuda ve serbest çalışan dişhekimlerinin toplam sayısı 19.959 olarak belirlenmiş. 2023 projeksiyonunda ise kamuda 11.662, serbest çalışan 16.364 olmak üzere 28.026 dişhekimi ihtiyacı olacağı öngörülmüş. Kamu ve özelde 15 yıl boyunca toplam işgücü kaybı 4637, hizmet artışından kaynaklanacak ek dişhekimi ihtiyacı da 8067 olarak tespit edilmiş ve toplamda 2023'e kadar yeni dişhekimi ihtiyaca 12.705 olarak hesaplanmış.¹⁰

HEDEFLER ÇOKTAN AŞILDI

Burada biraz soluklanıp bu sayıları güncel değerleriyle karşılaştırmamız gerekiyor. Ayrıntılı incelemeye girmeden önce kamuda çalışan dişhekimi sayısının 2018 sonu itibariyle 16.161 olduğunu not edelim¹¹. Dolayısıyla 2023 hedefi şimdiden aşı-

Yıl	Fakülte Kontenjanları	Mezun Sayıları	Toplam Dişhekimi Sayısı	Ülke Nüfusu*	Dişhekimine Düşen Nüfus
2008	1.390	929	22.120	71.517.100	3.233
2009	1.611	929	22.815	72.561.312	3.180
2010	1.868	960	23.170	73.722.988	3.182
2011	2.146	1.030	24.203	74.724.269	3.087
2012	2.640	1.072	24.725	75.627.384	3.059
2013	2.951	1.390	26.688	76.667.864	2.873
2014	3.145	1.611	27.230	77.695.904	2.853
2015	3.340	1.868	28.006	78.741.053	2.812
2016	3.929	2.146	29.417	79.814.871	2.713
2017	4.405	2.640	31.684	80.810.525	2.551
2018	5.792	2.951	34.045	81.867.223	2.405
2019	6.680	3.145	37.190	82.886.421	2.229
2020	6.680	3.340	40.530	83.900.373	2.070
2021	6.680	3.929	44.459	84.908.658	1.910
2022	6.680	4.405	48.864	85.911.035	1.758
2023	6.680	5.792	54.656	86.907.367	1.590

Tablo 1. Vizyon 2023 belgesinin kapsadığı 2008-2023 yılları arasında dişhekimi sayısının artışı ve dişhekimine düşen nüfus (2019 kontenjan sayılarının artmayacağı varsayılarak hazırlanmıştır).

* TÜİK'in ana senaryosundaki hesaplama baz alınmıştır.

Geçtiğimiz aylarda YÖK'ün dişhekimliği fakültelerine girişte başarı sıralaması getirmesi, barajın çok aşağıda tutulması nedeniyle öğrenci sayısında bir azalmaya yol açmayacak gibi görünüyor.

miş durumda ama kontenjanlardaki çığır artışı dikkate aldığımızda bunu hayırlı bir sapma olarak değerlendirmek de mümkün. Buradaki değişim ağız diş sağlığı hizmeti veren kamu hastanelerinde azalan dişhekimisi sayısının ADSM ve ADSH'lerde yoğunlaşması şeklinde gerçekleşmiş durumda. Bu iki kurum türündeki dişhekimisi sayısı 2017 itibarıyla 8685'e ulaşmış durumda.

Vizyon belgesinin 2023 yılına kadar oluşacağını öngördüğü ek 12.705 dişhekimisi ihtiyacına karşılık olarak 2008'den itibaren son 10 yıldaki fakülte kontenjanlarını inceleyelim. Emeklilik ya da çeşitli sebeplerle meslekten ayrılma sayısının bu dönemde yıllık 300-400 arası bir ortalama olduğu ve bu sayı KKTC ve diğer ülkelerdeki fakültelerden mezun olarak Türkiye'ye gelen dişhekimisi sayısına yakın olduğu için hesaplamada ihmal edeceğiz.

İNSANGÜCÜ KRİZİ BAŞLADI BİLE

Belgeyi hazırlayan ekibin bizce gelecekteki talep artışını abartarak elde ettikleri 12.705 sayısına şimdiden ulaşmış durumdayız (2018'e kadar dişhekimisi sayısına net eklenenlerin toplamı 11.835). Üstelik Tablo 1'den de görüleceği gibi kalan beş yılda şu anda fakültelerde eğitim gören 24.146 öğrenci bu sayıya eklenecek.

Tablo 1'den yola çıkarak geçtiğimiz yıllarda dişhekimisi işgücüne katılım sayısının tam olarak mezun sayısı kadar olmadığı -haklı olarak- ileri sürülebilir. Bazı yıllarda daha net görülen bu olgu aslında durumun vahimleşmekte olduğunun bir başka göstergesidir. Son derece ağır ve pahalı bir eğitimden geçmiş dişhekimlerinin önemli bir kısmının iş bulamadığından, muayenehane açamadığından, kamuya yerleşemediğinden, sonuç olarak başka mesleklere geçtiğinden ya da işsiz dolaştığından başka türlü yorumlanamayacak bir durum bu. Her geçen yıl dişhekimisi insangücüne katılımın çığ gibi

'Gelecekteki talep artışını abartarak elde edilen 12.705 sayısına şimdiden ulaşmış durumdayız. Üstelik kalan beş yılda şu anda fakültelerde eğitim gören 24.146 öğrenci bu sayıya eklenecek.'

artmasıyla birlikte dişhekimlerinin reel gelirlerinin düşecek olmasının bu süreci daha da hızlandıracaklarını söylemek kehanet olmayacaktır.

Kitapçığı hazırlayan ekibin 2023 yılına dair birçok beklentisinin bugünden bakıldığında oldukça iyimser olduğunu söylememiz gerekiyor. Diğer parametreleri doğrudan etkileyeceği için en önemli verilerden biri olan Kamu cari sağlık harcamalarının GSYİH'ya oranı 2008'de % 4 iken çalışmayı hazırlayanlar 2023 yılında %5,4'e yükseleceğini öngörmüşler¹². Oysa geçtiğimiz günlerde açıklanan 2019 yılı sağlık istatistikleri tam tersine bu oranın % 3,4'e düştüğünü gösteriyor¹³.

CESARET KIRICI BİR ÖRNEK

Yaklaşık 90 sayfalık metinde sağlıkta insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik eleştirilecek birçok tespit de bulunuyor ama daha projeksiyon tuttuğu periyodun yarısına gelmeden aynı hükümetin kadroları tarafından geçersizleştirilmiş bir belgeyi temel almak beyhude bir çaba olacaktır.

Burada esas değinilmesi gereken nokta, Türk Dişhekimleri Birliği olarak sürekli vurgu yaptığımız insangücü planlaması konusunda yürütme yetkisinde bulunanlar tarafından kendilerine yol göstereceğini diye hazırlanmış bir metnin dahi dikkate alınmamasıdır.

Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu çalışmasının akıbeti, sorunun sadece iyi ya da kötü bir insangücü planlaması yapmak olmadığını düşündüren bir süreç olarak deneyimlerimiz arasındaki yerini aldı.

Bilimin yol göstericiliğini kabul eden, tercihlerini toplumun büyük çoğunluğunun yararı üzerine kuran, bu doğrultuda planlama yapan ve en önemlisi bu planlamanın arkasında duran bir siyasi irade olmadan ürettiğiniz programlar suya yazılan metinler olacaktır. Son on-onbeş yılın deneyiminin bize gösterdiği budur.

KAYNAKLAR:

1. Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayını, Ankara, 2011.
2. a.g.e., s.V
3. a.g.e., s.VI
4. a.g.e., s.3
5. a.g.e., s.26
6. a.g.e., s.8
7. a.g.e., s.37
8. Ağız ve Diş Sağlığı Hizmet Göstergeleri 2017, T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü yayını, s. 2
9. Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu, s.46-47
10. a.g.e., s.48
11. Dişhekimlerinin Çalışma Şekilleri 2018, Türk Dişhekimleri Birliği yayını, s. 23
12. Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu, s.54
13. www.trthaber.com/haber/saglik/saglik-harcamalari-2018de-165-milyar-lirayi-gecti-440697.html

'Oyunlar da hayat kadar gerçek'

Müge Kökdamar tiyatroyu profesyonel denebilecek kadar yaşamının merkezine koymuş bir meslektaşımız. İzmir'in kültür hayatına önemli katkılar sunan Tiyatrohane'nin hemen her oyununda rol alan Kökdamar'ın yayımlanmış iki de kitabı var. Kökdamar, bütün bu uğraşları meslek hayatıyla birlikte sürdürmenin kolay olmadığını ancak tıpkı mesleği gibi çok severek yaptığı için yorgunluk hissetmediğini söylüyor.

Tiyatroyla bağınız fakülte yıllarına mı dayanıyor? Yıllar içinde nasıl ilerledi bu yolculuk?

Ne yazık ki ne fakülte ne de öncesine dayanıyor. Bizim neslin meslek seçme yıllarında, yani 80'lerin başında, tiyatro oyunculuğu çok popüler değildi. Liseye geçeceğim yıl, tiyatro sevdasıyla konservatuvar sınavlarına hazırlanmaya niyetlenmiş ve evde kendi kendime parçalar çalışmaya başlamıştım. Fakat babam tiyatronun bir gelecek vaat etmediği endişesiyle beni normal eğitimimi sürdürmeye ikna etti. O nedenle fizik, kimya, matematikli dünyama geri döndüm. Devamında dişhekimi ve ortodontist oldum.

Aradan geçen yıllarda, tiyatroyu evimde oynadım diyebilirim. Çocuklarımı büyütürken oynadığımız oyunlar sanki birer sahne gösterisiydi. Tiyatroyla bağım ise ilk kez 2001 yılında kuruldu. Gazetede İzmir'de belediyeye bağlı bir kültür merkezinde Ali Poyrazoğlu'nun sanat danışmanlığında bir gençlik tiyatrosu açılacağını, eğitimler, atölyeler yapılacağını okudum. Adının "Gençlik Tiyatrosu" olması

Kökdamar'ın denemelerinden oluşan ilk kitabı 'Diş ile Düş Arasında' 2012, ikincisi 'Göçmen Ruh' ise 2013'te yayımlandı.

beni tereddütte bıraktı, çünkü artık 37 yaşında iki çocuk annesi bir kadındım.

Nasıl giderildi bu tereddüdünüz?

Başvurumu yapmadan önce Ali Poyrazoğlu ile görüşüp, bu konudaki sevdami, yılların beklentisini ama yaşımın 37 olduğunu anlattım. "Sende bu istek ve cesaret olduktan sonra mutlaka gelmelisin, bekliyorum" dediği an benim serüvenim başladı. Üç ay süren sıkı eğitimlerin sonunda üst üste seçmeler yapıldı

ve artık oyuncu olma yolundaydım. O sezon iki oyunda oynayarak ilk adımlarımı attım.

Daha sonra bazı bürokratik sıkıntılar nedeniyle tiyatromuz kapandı, çok üzüldük. Uzun süre yeni arayışlar peşinde koştuk ekip olarak. Fakat öyle güzel ve kaliteli bir eğitim almıştık ki, "nerede olursa olsun yeter ki oynayalım" diyemediğimiz bir duruma gelmiştik. Zaten pek fazla seçenek de yoktu o yıllarda İzmir'de. Yedi yıl aradan sonra İzmir'de Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nin şube açacağını duydum. Hemen yazıldım. Bir yıl boyunca hafta sonları akşam okulu kapsamında eğitime devam ettim. Oradan mezun olduktan sonra da, oradaki hocalarım ve arkadaşlarımla dışarıda tiyatro yapmayı sürdürdüm. Halen de **Tiyatrohane** bünyesinde oynuyoruz.

George Orwell'in kült romanı 1984'ü yepyeni bir yaklaşımla 'SÜRÜM 1.9.8.4' ismiyle sahneleniz. Biraz bu oyundan bahsedermisiniz?

Tiyatrohane hiçbir zaman sırf

'Tiyatro hayatın ta kendisi. Bize verilen rollerle aklımızın ucundan geçmeyen hayatları deneyimleme olanağı veriyor. Bir hayatın içine onlarca hayat sığdırıp, sonra yine normal hayatımıza dönüyoruz.'

eğlence amaçlı oyunlar sergilemedi. Duyarlılığını, seçtiği oyunlar aracılığıyla seyirciye sunmayı, hislere tercüman olurken, sırf eğlenerek değil seyirciyle sosyolojik empati yaparak rahatsız hissettirmeyi ya da rahatlatmayı hedefledi. Belki de İzmir'de yaşıyor olmamız da buna fırsat tanıdı. 1984 de bu bağlamda değerli bir aracı... Son yıllarda dünyada da, Türkiye'de de, 1984'ün, hem kitap olarak yeniden çok fazla satılır olması hem de oyun olarak art arda sergilenir olmaya başlaması tesadüf olmasa gerek.

Biz de Tiyatrohane'de bir dramaturji ekibi oluşturduk ve bu eseri yeniden yazdık. Rejisi, kurgusu, dekoru, kostümleri, diyalogları, karakter seçimleri vs ile temelde tüm olay ve karakterlere sadık kalarak bambaşka bir eser haline dönüştürdük.

Oyun 2084'te geçiyor. Teknolojinin hayatın her tarafında olduğu, itaat eden toplumun itaatini dahi teknolojik olarak göstermek ve kanıtlamak zorunda olduğu bir distopya yarattık. Konuşulan kelimelerin, yeni kelimelerle değiştirildiği, sayılarının azaltıldığı, insanların iyice geriletilmeye çalışıldığı bir ortam... Ebeveynlerini dahi izleyerek casusluk yapan çocukların olduğu evler... Çocuklarının kendilerini ele vermesinden hoşnutluk duyan, itaatini azıcık da olsa elden bıraktığı için kendini suçlayan, bu nedenle de

çocuklarıyla gurur duyan babalar...

Bu yıl üçüncü sezonunu oynaya-
cağımız oyunumuz geçtiğimiz aylarda bir de ödül kazandı. Direklerarası Seyircileri'nin oluşturduğu "Halk Jürisi" üyeleri, 2018-2019 tiyatro sezonunda Ege Bölgesinde sahneye koyulan oyunları seyrederek, Tiyatrohane'yi de 'Ensemble Ödülü' ile onurlandırdı.

Tiyatrohane'nin sahneye koyduğu birçok oyunda rol alıyorsunuz. Çok büyük bir zaman, dolayısıyla da emek gerektirmiyor mu bu durum?

Tiyatrohane'nin neredeyse tüm oyunlarında oynadım. Hatta bazı sezonlarda iki oyunda birden oynamamız da gerekebiliyor. Bizim prova dönemimiz, profesyonel tiyatrolardaki gibi olmuyor. Çünkü biz tüm ekip olarak hepimiz amatör oyuncularız.

Gündüz hepimiz kendi mesleklerimizi icra ediyoruz, ya da öğrenci olanlar oluyor. Kış boyu haftada bir akşam üç saatlik provalar yapıyoruz. Hafta içi mutlaka rolümüzün gerektirdiği araştırma, okuma, ezber vb çalışmaları yapmamız gerekiyor. Ne zaman ki oyunun sergilenme tarihi yaklaşıyor, o zaman haftada, her biri uzun saatler süren 4-5 provaya kadar çıkabiliyor. Defalarca gece yarısı evlerimize döndüğümüz olmuştur.

Takvim belli olunca hepimiz iş ve özel hayatımızı ona göre dü-

zenliyoruz. Evet, büyük emek...

Ama inanın bunu ancak dışarıdan birileri söyleyince fark ediyorum. Çünkü o kadar büyük bir sevgiyle yapıyorum ki, ne yorulduğumu, ne sıkıldığımı ne de bunun büyük bir emek olduğunu fark ediyorum. Bir başkası için bu tutku yemek yapmak olabilir, spor olabilir; yine benzer sözler söylenebilir. Sevince hiç zor gelmiyor kısacası. Aynen mesleğim gibi... Çocuk ve gençlere olan tutkum sayesinde ortodontisliği de aynı zevk ve sevgiyle yapıyorum.

Sahneledikleriniz arasında sizi en çok etkileyen rol ya da oyun hangisi?

2013 yılında Dario Fo'nun kadın oyunlarından Kahraman Kadın'da bir anneyi canlandırmıştım. Üç çocuğundan ikisi uyuşturucu yüzünden ölmüş, sonuncuyu da buna kurban vermemek için çabalayan bir anneydim.

Tedaviye gereken parayı bulabilmek için işportacılık yapan, bir yandan da sokak halleriyle mücadele eden bir kadın. Bir işportacı kadının nasıl olacağını öğrenebilmek için, İzmir'in çok merkezi bir yerinde tezgahını kurmuş, gazete ve su satan bir kadını tüm gün izledim. Yakınındaki bir kafeye konuşlandım ve saatlerce izleyip, notlar aldım. İşin bu kısmı zevkliydi. Ama ilerledikçe, iki çocuğunu kaybetmiş bir annenin acısını yaşamakta zorlandım. ☹

Sonra bir gün yönetmenimiz bana, kendi çocuklarını kaybettiğini düşün dedi. Bu çok çarpıcı bir benzetmeydi. O andan itibaren, gerek evde ezberime çalışırken gerekse provalarda yer yer o acıyı hissedip yaşlar akıtarak rolümü çıkardım. Tiyatro hayatın ta kendisi. Bize verilen rollerle aklımızın ucundan geçmeyen hayatları deneyimleme olanağı veriyor. Bir hayatın içine onlarca hayat sığdırıp, sonra yine normal hayatımıza dönüyoruz.

Aynı zamanda bir yazar olmanız oynadığınız karakteri derinleştirmede işinize yarıyor mu?

Hem de nasıl! Ben aynı zamanda yaratıcı yazarlık eğitimleri de aldığım için karakter betimlemesine çok yabancı değilim. Yayınlanmış hiç kurgusal yazım yok henüz ama çok ilgimi çeken bir dal o da. Roman okurken dahi sanki ders çalışır gibi okurum; yazarın karakterleri nasıl ince ince dokuduğunu anlamaya çalışırım. İnsan davranışlarına olan ilgimle de, rolümdeki karakterin geçmişi, şimdisini, geleceğini, neleri sevebileceğini, neleri sevmeyeceğini, nasıl giyiniyor olabileceğini vs kafamda yaratırım. Bunları oyunun içinde sahnede kullanmasak bile bir alt metin olarak çok işimize yarar.

Oyunculuk ve ortodontist olmak arasında bir etkileşim yakaladığınız olur mu?

Her ikisinin de malzemesi insan. İki farklı alan ve birbirinden tamamen uzak iki uğraş olmalarına karşın, insan psikolojisiyle çok ilgili olduklarından dolayı ikisinden de çift yönlü çok faydalanırım.

Gündüz tedavi ettiğim hastalarım ya da ebeveynleri bana zaman zaman çok ilham kaynağı olurlar. Ya da bazen de tersine, oynadığımız oyunlardaki bazı karakterler, zaman içinde sanki canlanıp karşıma hasta olarak gelirler. Mesela 2011 yılında oynadığımız, Molière'in "Hastalık Hastası" adlı oyunundaki baş karakterle, muayenehanemde birkaç kez karşılaşmışlığım var. Ayrıca 2014'te oynadığımız, Haldun Taner'in "Ayışığında Şamata" oyunundaki, sosye-

tik ve marka düşkününü karakter gibi bir hastam da oldu. Ashnda kurgu eserlerdeki karakterler her yerde. Biz de onlardan biriyiz. Oyunlar da hayat kadar gerçek.

İlk kitabınız "Diş İle Düş Arasında" 2012'de, ikincisi "Göçmen Ruh" ise 2013'te yayımlanmış. İzDO'nun Dişhekimi dergisinde yazılarınızı okuyoruz ama kitap olarak yayımlanmaya ara mı verdiniz? Üzerinde çalıştığınız yeni bir kitap var mı?

Kitaplarım çıkmadan önce ve sonra almaya devam ettiğim yaratıcı yazarlık ve senaryo yazarlığı eğitimlerim sırasında ve sonrasında iki roman ve iki uzun metraj senaryo deneyimim oldu. Bir ara epey bir zaman ayırdım her birine. Sinema

dünyasından iki önemli isimden destek de gördüm ama tembellik yapıp devamını getirmedim.

"Emekli olunca yaparım" denilmesinden ve bir şeylerin ertelenmesinden hiç hoşlanmasam da, şöyle bir hayalim var: Bir gün, deniz de gören, meydanında ulu bir çınar ağacının altında kahvesi olan bir dağ köyünde bir dağ evim olsun. Kütüklerden yapılmış sınımsız bir ev. Şöminede çıtır çıtır ses çıkaran odunlar. İlerideki denize bakan büyük bir pencere önünde kocaman ahşap bir masa. Masada dumanı tüten bir kahve. Fonda kıyın kıyın çalan klasik müzik, tercihan yaylı sazlar. Kuzinenin üstünde mandalın kabukları. Ve ben yarım kalan her yazımı sırasıyla yazıyorum. ◻

'Orwell'in 1984'ünü tiyatro için yeniden yazdık. Oyun 2084'te geçiyor. Teknolojinin hayatın her tarafında olduğu, itaat eden toplumun itaatini dahi teknolojik olarak göstermek ve kanıtlamak zorunda olduğu bir distopya yarattık.'

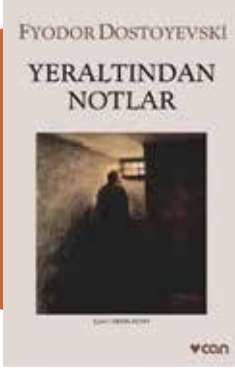

'SÜRÜM 1.9.8.4'ten bir sahne

Ustalardan seçmeler

Bu sayımızda üç ayrı eserden ilginç alıntılarını dikkatinize sunuyoruz. Dostoyevski'nin başyapıtlarının ilki olarak kabul edilen 'Yeraltından Notlar', Nobel Edebiyat Ödüllü Martin Du Gard'dan Fransız burjuvazisinin on dokuzuncu yüzyıl sonlarından Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemini ele alan "Thibault'lar" ve 20. yüzyıl Japon edebiyatının önemli isimlerinden Mişima'nın 1950'lerde yaşanan gerçek bir olayı konu alan 'Altın Köşk Tapınağı'. Yaptığımız alıntıların eserin tadı hakkında fikir vereceği umuduyula...

Yeraltından Notlar

F. M. Dostoyevski
Çev: Ergin Altay
Can Yayınları, 2019

IV

Kahkahalar atarak bağıracaksınızdır: "Ha-ha-ha! Artık diş ağrısından da zevk duyarsınız siz!"

O zaman şöyle sorarım size: "Ne sanmıştınız? Elbette, diş ağrısında da zevk vardır."

Tam bir ay dişim ağrıdı, bu yüzden biliyorum. Kuşkusuz, o durumda sessizce öfkelenmez insan, inler. Ama o iniltiler içten değildir, sinsicedir. Ne var ki, asıl önemli olan da budur zaten. Acı çekenin duyduğu haz vardır bu iniltilerde. O hazzı duymayacak olsa, inemez. İyi bir örnektir bu baylar ve biraz açacağım bu örneği. Bu iniltilerden önce, bilinciniz için acınızın amaçsız bir aşağılanması; elbette doğanın, hiç umurunuzda olmayan, ama ortada olmamasına karşın, gene de acı çekmenize neden olan yasası vardır.

Öyle bir düşmanınızın olmadığını, ama gene de acınızın olduğunu; Wagenheim'lerin¹ bütün çabalarına karşın, tam anlamıyla dişlerinizin esiri olduğunuzu; biri istese diş ağrılarınızın geçeceğini, ama istemediği için dişlerinizin aralıksız bir ay ağrıyacağını; ve nihayet, buna ne kadar itiraz ederseniz edin, sırf kendinizi avutabilmek amacıyla kendi kendinizi kırbaçlamaktan veya duvarınızı daha çok acı çekerek yumruklamaktan başka bir şey yapamayacağınızı, yapabileceğiniz başka bir şeyin kalmadığını düşünürsünüz. İşte efendim, bu kanlı aşağılanmalardan, kimden geldiğini bilmediğiniz bu alaylardan sonradır ki, duyduğunuz zevk bazen en yüksek düzeye çıkar.

Sizden rica ediyorum baylar, ondokuzuncu yüzyıl aydınlarından birinin diş ağrısı çekmeye başlamasının iki veya üçüncü günü inlemesini dinleyin.

İlk günkü gibi inlememektedir artık. Yani yalnızca diş ağrıdığı için inleyen kaba bir köylünün inlemesine benzemez inlemesi; ülkedeki gelişmişlikten, Avrupa'daki uygarlıktan etkilenmiş, duygulanmış, günümüzde dedikleri gibi "toprakdan ve halkın özünden" kopmuş biri gibi inler. İnlemeleri pek bir iğrençleşir, sonunda pis bir hırçınlığa dönüşür, günlerce sürer.

İnlemesinin ona bir yararı olmayacağını bilmektedir; kendini de, başkalarını da boşuna hırpaladığını, rahatsız ettiğini herkesten iyi bilir; hatta, çevresindeki insanların, bütün ailesinin onun inlemesinden bıktığını, tiksindiğini, ona hiç mi hiç inanmadıklarını, amacının numara, şımarıklık yapmak olduğunun farkında olduklarını da bilir. Ona zevkin en büyüğünü de bütün bunları bilmek, düştüğü bu yüz kızartıcı durum verir. "Gördünüz mü, nasıl huzursuz ediyorum sizi, öfkelendiriyorum, evde kimseyi uyutmuyorum... Evet, uyumayın, dişimin ağrıdığını her an hissedin. Şimdiye kadar görünmek istediğim gibi bir kahraman değilim artık ben sizin için, düpedüz iğrenç, şirret biriyim. Öyle olsun varsın! Nasıl bir insan olduğumu öğrendiğimize sevindim." (s. 22-23)

¹ Diş doktoru Wagenheim'lerden söz ediliyor. Petersburg'un 1860'lı yılların ortalarındaki adres rehberine göre kentte soyadı Wagenheim olan sekiz diş doktoru vardı.

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski

1821'de Moskova'da doğdu. İlk eseri, 1846 yılında yayımlanan "İnsancıklar" adlı novellaydı. Rusya'da o dönemde yaşanan Çarlık rejimine karşı mücadele eden bir gruba katıldı, tutuklandı ve idamın kıyasından döndü. Sibiryaya sürgününden döndükten sonra

Yeraltından Notlar'dan (1864) başlayarak Suç ve Ceza (1866), Kumarbaz (1866), Budala (1868), Ecinniler (1872) ve Karamazov Kardeşler (1879) gibi dünyaca bilinen başyapıtlar üretti. Kendisinden sonra her disiplinden sanatçı ve fikir insanlarını etkileyen Dostoyevski 1881'de öldü.

* Dışhekimisi, TDBD Yayın Kurulu üyesi, nesedu@hotmail.com

Thibaultlar

Roger Martin du Gard

Çev: Adnan Cemgil

Yapı Kredi Yayınları

(...) Kısa bir zamandır takma dişleri yüzünden güçlükle konuşabiliyordu. Güney'deki bir Dişçilik Enstitüsü'nün düzenlediği bir bilmece yarışmasını kazanmıştı. Bu kurum, mektupla diş bakımı yaptığı gibi, uzaktan takma diş yapımını müşterilerinin gönderdikleri kalıplara göre sağlamaktaydı. Aslında M. Chasle, yemekte ya da konuşmak gerektiği zaman çıkartmak koşuluyla memnundu takma dişinden. Hem sonra, bir dil hareketiyle, dişi ağzından çıkartıp esniyor gibi yaparak mendilinin içine atmakta da epey ustalaşmıştı. (s.546)

* * *

Patronun sözlerini, denizde boğulan bir adamın kulaklarının duyduğu kadar, belirsiz sesler halinde işitebiliyordu. Kendisini toparlamak için çaba gösterdi. Ceketini yeleğini tekrar yokladı, parmaklarını umutsuzca pantolonunun paçasındaki kıvrımların içinde gezdirdi. Sonra birden sevinçten bağırma için kendisini tuttu. Takma diş anahtar demetinin içindeydi!

"... Yoksulluk" diye sürdürdü sözünü M. Thibault. "Hıristiyan mutluluğuyla bağdaşamaz mı hiçbir zaman? Hem sonra dünya zenginliklerinin dağıtılışındaki eşitsizlik, toplum dengesinin temel koşulu değil mi?" (s.?)

* * *

Patronunun sözlerini onaylamaya ve susmaya o

denli azimliydi kitakma dişini ağzına yerleştirmeye karar verdi. Elini cebine soktu ama takma diş yoktu orada, kıpkırmızı kesildi.

M. Thibault sesini yükseltmeden şunu ekledi sözlerine: "Emeğinizle biritirdiğiniz parayı kilisenin kontrolü dışındaki, her bakımdan kuşku bir kuruma yatırmakla bir şantaja gönüllü olarak kurban gittiğinizi siz de kabul edersiniz herhalde? Oysa annenizi rahiplerin yönettiği bir yere yatırıp, hatırı sayılır birinin desteğiyle parasız olarak baktırabilirdiniz. Eğer umduğunuz gibi vasiyetnamemden size de bir şeyler bırakmış olsam, ölümümden sonra bazı açığözlerin tuzağına düşerek parayı son meteliğine kadar kaptracağınız ortada değil mi?"

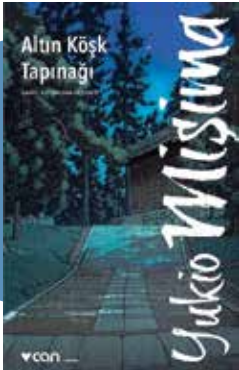
M. Chasle dinlemiyordu artık. Mendilini cebinden çıkardığını hatırladı. Takma diş halının üstüne düşmüş olmalıydı. "Ya -kendisine özel, belki de kötü kokular salan bu alet- başkasının eline geçtiyse?" diye düşündü, boynunu uzatıp gözlerini açtı, odadaki mobilyaların hepsinin altını dikkatle gözden geçirdi, sonra birden ürkmüş bir tavuk gibi yerinden sıçradı.

M. Thibault adamı gördü, bu kez bir acıma duydu içinde, "Ona bırakacağım parayı artırsam mı?" diye düşündü. (s.?)

Roger Martin Du Gard

1881'de Paris'te doğdu. İlk büyük başarısını Dreyfus Olayı'na yer verdiği "Jean Barois" adlı yapıtıyla kazandı. İki Dünya Savaşı arasında (1922-1940) Fransız burjuvazisinin on dokuzuncu yüzyıl sonlarından Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde karşı karşıya kaldığı toplumsal ve ahlaki sorunları ele alan "Thibault'lar"ı yazdı. 1941'de, başyapıtı olacağını umduğu "Albay Maumort'un Günlüğü" adlı bir romana başladı ama 1958'de tamamlamadan öldü.

Altın Köşk Tapınağı

Yukio Mişima

Çev: Ali Volkan Erdemir

Can Yayınları

(...) Güzellik denilen şey böyledir işte, nasıl ifade edebilirim... Sözgelimi, güzellik çürük diş benzer. Dilin sürekli oraya gider, diline takılır durur, ağırır, illa ki varlığını hissettirir. Nihayet ağrıya dayanamaz hale gelince dişhekimine gider

çektirirsin. Kana bulanmış, küçük, kahverengi, kirli dişi avucunun içine alıp bakar ve şunları demez misin acaba? 'Bu muymuş? Böyle bir şey miymiş? Bana acı veren, bana durmadan kendi varlığını dayatan, böylece içimde inatçı bir şekilde kök salan şey, artık ölü bir maddeden başka bir şey değilsin. Ancak ölü şey ile o şey gerçekten aynı mı? Bu normalde benim dış görünüşüme ait bir şey ise neden, ne tür öngörüyle benim içime ekleniyor ve içimdeki acının kaynağı oluveriyor? Bu şeyin varlık kökeni nedir? Bu köken benim içimde mi yer alıyordu? Ya da o, kendisinin içinde miydi? Yine de bu benden çekilip alınan ve şimdi avucumda bulunan şey, bu kesinlikle artık farklı bir şey. Kesinlikle artık o değil.' (s. 153)

Hakkı Demirci
Gazi Kitabevi Yayınları
401 s.- 1. baskı Nisan 2019

ABD - Küba - Türkiye Sağlık Sistemi ve Uygulaması

Bu çalışmada; neoliberalizm ile birlikte ortaya çıkan sağlığın sermaye tarafından bir birikim alanı olarak görülmesi ve devletin refah hizmetlerinden çekilerek bu alanın piyasaya bırakılması girişimlerinin toplumların sağlık düzeylerine, kamu sağlık harcamalarına ve sağlık sistemlerine etkileri araştırılmış.

Bu amaçla klasik liberal politikaların uygulandığı ve yüksek sağlık harcama düzeyine sahip ABD ile sosyalist politikaların uygulandığı ve görece olarak düşük sağlık harcama düzeyine sahip Küba sağlık sistemleri tüm yönleriyle; İngiltere-Fransa-Hollanda ve Türkiye sağlık sistemleri ise neoliberal dönüşümlerin etkileri bağlamında incelenmiş.

Yapılan araştırmalar neticesinde; bir

ülkede uygulanan siyasal rejim ile sağlık çıktıları arasında bir paralellik bulunmadığı; tercih edilen siyasal rejime ve kişilerin gelir düzeylerine bağlı olmaksızın temel bir insan hakkı olan sağlık ihtiyacının devlet tarafından tam koruma altına alınması gerektiği, toplumların sağlık düzeylerinin yükselmesinde toplam sağlık harcamalarının tek başına yeterli olmadığı, sağlığın tıbbi olan ve olmayan tüm belirleyicilerine önem verilmesi gerektiği; neoliberal gelişmelerin pek çok Avrupa refah devletinde sağlık hizmetlerinin giderek kamu-özel ortaklığı şeklinde sunulmasına ve piyasalaşmasına neden olduğu sonucuna varılmış.

(Önsözden)

Mehmet Eroğlu
İletişim Yayınları
283 s.- 1. baskı 2019

Kötü Adamın On Günü

Hayatta sahip olduğu her şeyi kaybettikten sonra artık kötü bir adam olmaya karar veren eski avukat Sadık'ın, gizemli bir köşk etrafında ve burada işlenen tuhaf bir cinayetin peşinde geçen on günü... Mehmet Eroğlu, zora gelince vazgeçen, düşündükçe yalnızlaşan, yalnızken düşünceleri eninde sonunda ölümle buluşan bir yaşam korkağını ve onun karanlığa gömülü dünyasını anlatıyor... Kötü Adamın On Günü, iyilik ve kötülük arasındaki ince çizgiyi mesele edinen; yaşamın en steril alanlarından,

küf kokulu en izbe köşelerine uzanan bir günümüz tragedyası... Soluk soluğa okunacak, cehennemi bir polisiye...

Ne Hamlet'im ne de Raskolnikov'um; kuşandığım andan itibaren üzerimde eğreti duran her iki kişiliğin de iyi biçilerek dikilmemiş giysiler gibi üzerimden kayıp gittiğinin farkındayım. Ben, galiba benim... Evet, kabul etmesi zor da olsa, ben en çok benim: Biraz iyi, biraz adil, biraz da kötü...

(Tanıtım bülteninden)

Aslıhan Aykaç
Metis Yayınları
280 s.- 1. baskı 2018

Dayanışma Ekonomileri

“Son otuz yılda sosyal bilimlerin en temel konularından biri kapitalist üretim biçiminin küreselleşmesi oldu. Farklı disiplinlerden ve disiplinlerarası perspektiflerden kaynaklanan geniş bir literatür ortaya çıktı. Bu kitabımın, benim gibi küreselleşmenin “Başka bir alternatif yok” söyleminin boğucu iklimi içinde yetişmiş bir sosyal bilimcinin “küresel” olanın dışında yeni bir alan arayışı olarak okunmasını arzu ederim.

(...) Dayanışma Ekonomileri, üretimde ve bölüşümde dayanışmayı odayına alan

ekonomilerin ve ağların imkânlarını ve sınırlarını inceliyor. Bu bağlamda günümüzün çürüten demokrasileri karşısında “işyeri demokrasisine” vurgu yapıyor. İş ve çalışmanın niteliğinde ortaya çıkan güncel değişimleri tartışan kitap, küresel ekonomi içinde emeğin bugünkü durumunu değerlendiriyor, dünyanın farklı yerlerinden dayanışma ekonomilerine örnekler getiriyor ve küresel ekonomiye devlet ve piyasa dışındaki alternatifleri tartışıyor.”

Aslıhan Aykaç

10 kişiye

Güney Diş'ten
G-Alginat
Aljinat ölçü maddesi

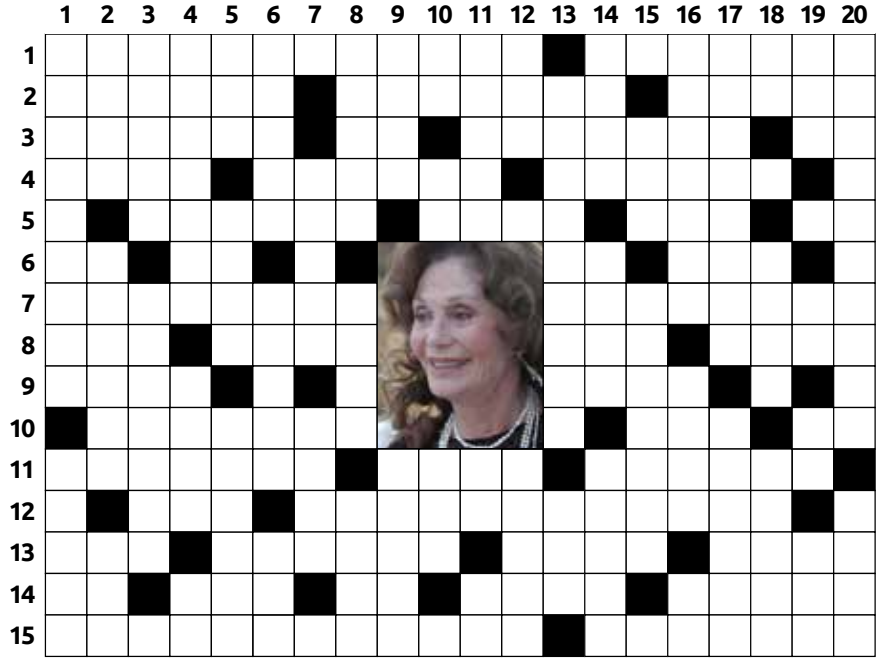
Doğru yanıtı **20 Şubat 2020** akşamına kadar sayfayı tarayarak ya da fotoğrafını çekerek (konu kısmına 'bulmaca' yazarak) nisaniletisim@gmail.com adresine gönderen okuyucularımız arasından yapacağımız çekilişle

10 okuyucumuz

Güney Diş'ten G-alginat

Aljinat ölçü maddesi kazanacak.

Hediyeleriniz kargoyla adresinize teslim edilecek.

Ad-soyad: ..... Telefon: .....

Adres: .....

..... İl: .....

TDB Sicil No: ..... e-posta: .....@.....

SOLDAN SAĞA

1. 17 Kasım'da yitirdiğimiz, çok sayıda tiyatro oyununun yanı sıra 'Güle Güle', 'Büyük Adam Küçük Aşk' gibi filmlerde de rol alan Devlet Sanatçısı ünvanlı, tiyatro ve sinema oyuncusu • ... Nutku, geçtiğimiz 8 Kasım'da yitirdiğimiz tiyatrobilimci, yazar ve yönetmen **2.** Beethoven'ın 3 nolu senfonisi • Johannes ... (1632-1675), İnci Küpeli Kız tablosuyla bilinen Hollandalı ressam • Tanrıça **3.** ... Werner Fassbinder (1945-1982), Alman yönetmen • Lityumun simgesi • Öç

• İsim **4.** Gana'nın başkenti • Besim Ömer ... (1862-1940), Türkiye'de çağdaş doğum biliminin öncülerinden tıp profesörü • 'Yaşam amacı' anlamına gelen bir Japon felsefesi **5.** Beylik • ... Madrid, İspanyol spor kulübü • ... Margret Olsson, 1975'te 'Tommy' müzikaliyle Alkın Küre ödülü kazanan İsveç doğumlu ABDli aktris • İlave **6.** İşaret • Pamuk, yün vb.nden iplik eğirmekte kullanılan ağaçtan yapılmış araç • Eski dilde su • Bir mesleğin mensuplarını içinde toplayan resmî birlik **7.** Yalan, uydurma söz, palav-

ra • Tadı güzel olan **8.** Rita Sahatçiu ..., Arnavut kökenli İngiliz şarkıcı • İstanbul Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi'nin bulunduğu tarihi semt • ... Siegbahn (1918-2007), 1981 Nobel Fizik Ödülü sahibi İsveçli fizikçi • ... Schneider (1938-1982), Alman aktris **9.** Manavgat'ın turistik sahil bölgesi • Van yöresine özgü bir peynir **10.** Yaprakları yuvarlak ve geniş, durgun sulara veya havuzlarda yetişen bir su bitkisi • Arapçada ince K harfi • Kalayın simgesi **11.** Küçültücü söz veya davranış • Gregory van der ..., 2016-17 sezonunda Fenerbahçe'nin formasını giyen Hollandalı futbolcu • Bahreyn'in başkenti **12.** ... Brun, Norveçli söz yazarı, gitarist ve vokalist • Bilgi felsefesi; bilginin doğası, kapsamı ve kaynağı ile ilgilenen felsefe dalı **13.** Alınıp satılabilen her türlü ticaret eşyası, emtia • ... Power (1914-1958), ABDli sinema oyuncusu • Tavlada elinde kırık taşı bulunan oyuncunun attığı, uygun olmayan zar • Ad **14.** Bir renk • ... Güler, geçtiğimiz yıl yitirdiğimiz 'foto muhabiri' • Doğal logaritma • Emile Zola'nın bir romanı • Tayin **15.** Geçtiğimiz 11 Kasım'da yitirdiğimiz, hukukçu, akademisyen ve siyasetçi • Eşlik etme.

174. sayının çözümü

Armağan kazananlar

174.
Sayı

1	W	A	L	L	E	R	S	T	E	I	N	S	A	R	A	M	A	G	O
2	A	L	A	I	N	A	I	D	S	C	E	B	E	N	O	Y	A	N	
3	L	A	N	T	A	N	S	E	M	A	İ	İ	M	A	M	İ	Y	E	
4	T	P	O	K	A	Z	B	E	K	A	Y	K	E	N	E				
5	L	Ö	S	E	V	A	İ	T	E	F	E	K	A	N	T	C			
6	D	I	F	A	D	O	E	O	R	T	A	E							
7	İ	A	E	K	D	E	T	E	M	A	L	A	R						
8	Y	E	S	R	İ	B	R	S	O	A	M	E	N						
9	A	C	İ	N	A	M	E	K	A	T	E	M	A	R	A				
10	R	E	S	E	S	Y	O	N	A	S	İ	M	P	T	O	T			
11	B	A	T	Y	K	O	E	F	R	A	T	N	İ	F					
12	A	Y	E	K	O	N	O	M	İ	L	İ	R	İ	Z	M	L	A		
13	K	H	A	R	O	N	N	E	Z	A	K	E	T	A	A	R	O	N	
14	I	A	N	B	U	D	A	L	A	C	A	Ü	N	A	L	T	A		
15	R	N	K	E	R	A	T	İ	N	N	A	K	A	R	A	T	C		

Esra Aydın – Bursa

Sümeyye Cirit – Denizli

Mustafa Çetin – Manisa

Emre Çulha – Mersin

Suhail İdris – Kocaeli

Abdülkerim Muti – Sakarya

Esra Gamze Nakişlı – K.Maraş

Gülsüm Şemdinoglu – Batman

Ali Şener – Samsun

Ece Ünlügenç – Adana

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Stefanos ... (1942-2005), 'Az gelişmişlik Sürecinde Türkiye' kitabıyla bilinen Rum asıllı Türk ve Fransız tarihçi • Yıkanılan yer 2. Ortadoğu'da bir ülke • Yat limanı • Otomobile elektrik enerjisi sağlayan cihaz 3. Fransa'nın en uzun ırmağı • Köktenci 4. Nitrogliserinle yapılan patlayıcı bir madde • Şimdi, şu anda • Avusturya'nın internet uzantısı 5. Vanilla ..., ABDli rapçi ve aktör • Gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bitki • İdrarın dışarı atılımını sağlayan idrar kanalı 6. Kötü sonuç, ziyan • Durma, duraklama • Bir mevsim 7. Giresun'un bir ilçesi • Hekimlikte kullanılan, çok uçucu, renksiz bir sıvı 8. Çocuk • Almanya'nın Aşağı Saksonya eyaletinde Grafschaft Bentheim bölgesinde bir belediye • At üzerinde sopayla oynanan bir tür top oyunu 9. ... Armstrong, Ay'a ilk ayak basan insan • Japonya'da geliştirilmiş bir P2P (kişiden kişiye) dosya aktarım programı 10. Türkiye'nin internet uzantısı • İridyumun simgesi • Bir bağlaç 11. *Yatık* ..., Ömer Kavur'un 1974'te çektiği ilk uzun metraj filmi • Hayvanlardan sağlanan besin maddesi • Sodyumun simgesi 12. Batı Avrupa'da bir nehir • Yasal 13. Alkollü içeceklerde kullanılan alkol türü • Yasaklama 14. Nahid Sırrı ... (1895-1960), *Kıskanmak*'ın yazarı • Jack Kerouac ve Allen Ginsberg gibi yazarların temsil ettiği Amerikan edebiyat akımı • Azı dişi 15. Güney Kore merkezli bir otomobil markası • Çamlıhemşin'de Fırtına Vadisi'nde tarihi kale 16. Hastalığı teşhis etme • Japonya'da Honşu adasında Mie ilinde kent • Bağışlama 17. Johan ..., Bir dönem Galatasaray'da da forma giyen İsveçli futbolcu • Meksika mutfağına ait bir yemek 18. Fas'ın plaka işareti • Birkaç türü birleştğinde çeşitli molekülleri oluşturan parçacık • Sözleşme, antlaşma 19. Uzaktan kumanda edilen hava aracı (kısaltma) • Ters, Mali'nin internet uzantısı • Nazi Partisi'nin paramilitern örgütü • Dolaylı olarak anlatma 20. Yazılmış bir metin üzerinde gereken düzeltmeleri yaparak yazıyı yayıma hazır duruma getirme • İhsan Oktay Anar'ın 2005'te yayımlanan romanı.

Kongre

Bursa Dişhekimleri Odası
29. Uludağ Sempozyumu

17-19 Ocak 2020
Uludağ Ağaoğlu My Mountain Otel
www.uludagsempozyumu.com

Samsun Dişhekimleri Odası
16. Karadeniz Bahar Sempozyumu

4-5 Nisan 2020
Sheraton Grand Otel - Samsun
www.samsun-dho.org

Balkan Stomatoloji Derneği
25. Kongresi

28-30 Mayıs 2020
Saraybosna - Bosna Hersek
www.e-bass.org

Dünya Dişhekimleri Birliği
FDI 107. Kongresi

1-4 Eylül 2020
Şangay - Çin
www.fdiworlddental.org

Kurs

Sempozyum

Sakarya Dişhekimleri Odası
6. Kış Sempozyumu

21-23 Şubat 2020
Abant Palace Hotel - Bolu
www.sdo.org.tr

IDEX2020 İstanbul Ağız Diş Sağlığı
Cihaz ve Malzemeleri Fuarı

9-12 Nisan 2020
CNR Expo - İstanbul
www.cnridex.com

42. Asya Pasifik Dental Kongresi
APDC 2020

9-13 Haziran 2020
Kolombo - Sri Lanka
www.slda.lk/apdc2020

TDB 26. Uluslararası Dişhekimliği
Kongresi

15-18 Ekim 2020
Diyarbakır Kongre Merkezi
www.tdbkongreleri.org

VEFAT

İzmir Dişhekimleri Odası üyesi meslektaşımız
Turan Müdüroğlu (1960 İstanbul Ü.D.F. mezunu)
3 Aralık 2019 günü yaşamını yitirmiştir.

Ailelerinin ve yakınlarının acısını paylaşır, başsağlığı dileriz.

Şangay/Çin
1-4 Eylül 2020

fdi World Dental Congress SHANGHAI 2020

www.world-dental-congress.org

fdi_wdc
FDIWorldDentalCongress

“Design for T-ENDO”

Küçük ve sessiz **AI MOTOR**

Kasım 2019 itibariyle “Design for T-endo” etiketiyle ilk olarak Türkiye’de dişhekimlerinin beğenisine sunulan “AI Motor” endomotorlar içerisinde özellikleriyle ön plana çıkıyor. Dünyanın en küçük - sessiz angldruvası ve üst düzey güvenilir apex bulucusu ile tedavilerde konfor sağlayan AI motor, ömür boyu sınırsız güncelleme ile de yenilikleri kaçırmamanızı sağlar.

Kablosuz şarj olan bataryası (temassız), iki haftaya kadar tek şarj ile kullanım imkanı sunar. Üç farklı renk seçeneğiyle (mor, beyaz ve pembe) hekimlerin beğenisine sunulacak olan AI Motor ATR, TFA, rotasyon, saat yönü ve saat yönü tersine çalışma modları ile tüm NiTi sistemleri kullanmanıza olanak tanır.

AI endomotor 1200 rpm maksimum dönüş hızında tüm eğeleri kullanmanıza imkan tanır. İçerisinde gelen dört otoklavlanabilir ege kancası ve iki silikon kılıfı ise sarf malzeme sorununuzu ortadan kaldırır.

oncudental.com / 444 6628

EndoArt

Türkiye’de ısıtım teknolojisiyle üretilen döner kanal eğesi

EndoArt Nikel Titanyum Endodontik Döner Ege sistemleri, Türkiye’de titanyum tellerden üretilen resiprokasyon ve rotasyonel hareketlerle çalışan yerli ege sistemidir. İleri ısıtım teknolojisi sayesinde EndoArt eğeleri oldukça esnek bir özellik göstererek eğri kanallarda alet kırılma ihtimalini azaltıyor.

Altın ve mavi renklerde olmak üzere esnek ve daha esnek ürün seçenekleri sayesinde hekimler vakaya uygun olan EndoArt ege sistemini seçebiliyor.

Hızlı kanal preparasyonuna imkan sağlayan farklı kanal anatomisindeki

dişlere 04 ve 06 açılı, 10 ve 50

numara arası kalınlığa sahip, resiprokal ve pedodontik ege çeşitleri olmak üzere geniş bir yelpazede seçenekler sunmaktadır.

Apeks bulucu özelliği olan endodontik motorla uyumlu bir çalışma imkanı sunacak şekilde tasarlanan ve sap kısmında renk kodları lazerle yazılmış kalınlık bilgileri mevcut. Bu sayede kullanıcılar karışıklık olmadan vakaya uygun ege sistemini seçebiliyor.

www.incidental.com

ANADOLU’NUN MERKEZİ
MEDENİYETİN BEŞİĞİ
Kayseri’de Buluşmak Üzere

Erciyes University International
Dental Congress 2020 Kayseri
WYNDHAM GRAND HOTEL February 26th-29th

ERDiS
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI
DİŞ HEKİMLERİ DERNEĞİ 2020

erdis.org

PLATINUM SPONSORLAR: **implantswiss**
GOLD SPONSORLAR: **stromann**
SÜPER SPONSORLAR: **integral**
SÜPER SPONSORLAR: **blümpant**

DİŞHEKİMLİĞİNDE KLİNİK

OCAK 2020

Vol 14 • Sayı: 14 • ISSN: 2529-0003

Türk Dişhekimleri Birliği Dergisi'nin ekidir.

KONFIGÜRASYON FAKTÖRÜ ve BULK-FILL REZİN KOMPOZİTLER: DERLEME

Elis Mutlu, Yelda Kasımoğlu, Koray Gençay

Editör : Prof.Dr. Mehmet Ali Kılıçarslan
Yayın Kurulu : Prof.Dr. Murat Akkaya
Prof.Dr. Yıldırım Hakan Bağış
Prof.Dr. Yalçın Çiftçi
Prof.Dr. Gürcan Eskitaşçıoğlu
Prof.Dr. Ayşe Gülşahı
Prof.Dr. Onur Şengün
Dişhekimi Ersel Özdemir

TDB Akademi Sorumluluğunda yayımlanan Dişhekimliğinde Klinik dergisi TDB'nin hakemli bilimsel yayınıdır.

Hakemler :

Prof.Dr. Ali Rıza Alpöz	İzmir
Prof.Dr. Tülin Arun	İstanbul
Prof.Dr. Turhan Atalay	İstanbul
Prof.Dr. Emrah Ayna	Diyarbakır
Prof.Dr. F. Ayhan Başçiftçi	Konya
Doç.Dr. Mehmet Emre Benlidayı	Adana
Yard.Doç.Dr. Hasan Boğa	Adana
Prof.Dr. Behiye Bolgöl	Hatay
Yard.Doç.Dr. Neval Dildeş	Elazığ
Prof.Dr. Güliz Nigar Güncü	Ankara
Doç.Dr. Kerem Kılıç	Kayseri
Prof.Dr. Arlin Kiremitçi	Ankara
Doç.Dr. Ferhat Mısır	Zonguldak
Doç.Dr. Seçil Karakoca Nemli	Ankara
Prof.Dr. İ. Hakan Özyuvacı	İstanbul
Doç.Dr. İbrahim Halil Tacir	Diyarbakır
Prof.Dr. Murat Türkün	İzmir
Doç.Dr. Tamer Tüzener	Trabzon
Prof.Dr. Bülent Cumhuri Uludağ	Ankara
Doç.Dr. Hamdi Oğuz Yoldaş	Adana

ISSN: 2529-0002

Dişhekimliğinde Klinik

İki ayda bir yayımlanır.

Türk Dişhekimleri Birliği Dergisi'nin bilimsel ekidir.

İmtiyaz Sahibi: Atilla Stephan Ataç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Gülay Özdoğan

Editör: Prof.Dr. Mehmet Ali Kılıçarslan

Görsel Yönetmen: Ender Ergün

Yayın türü: Yaygın süreli yayın

Yayın aralığı: İki aylık

Dili: Türkçe

www.tdbakademi.org

e-posta: tdbakademi@tdbakademi.org

Dişhekimliğinde Klinik dergisi 24.000 adet basılmakta ve TDB üyelerine ücretsiz ulaştırılmaktadır.

Yönetim yeri ve yazışma adresi:

Türk Dişhekimleri Birliği Kızıllırmak Mah. 1446. Cad.

Alternatif İş Merkezi No: 12/38 Çukurambar

Çankaya / Ankara

Tel: 0. 312.435 93 94

Fax: 0. 312.430 29 59

Sayfa tasarım ve uygulama:

Nisan İletişim Basın Yayın Ltd. Şti.

Cihannüma Mah. Salihefendi Sok. Mistaş İşhanı 2/9

Beşiktaş İstanbul

Tel: 0.212.327 84 41

e-posta: nisaniletisim@gmail.com

Basım tarihi: Ocak 2020

Basım Yeri:

Uniprint Basım San. ve Tic. A.Ş.

Ömerli Mah. İstanbul Cad. No: 159

Hadımköy İSTANBUL

Tel: 212.798 28 40 • Fax: 212.798 20 63

www.apa.com.tr

Dişhekimi Elis Mutlu *
Dr. Dişhekimi Yelda Kasımoğlu *
Prof.Dr. Koray Gençay *

* İstanbul Üniversitesi
Dişhekimliği Fakültesi,
Pedodonti Anabilim Dalı

Yazışma adresi

Elis Mutlu
İstanbul Üniversitesi Dişhekimliği
Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye
Tel: +90.545.919 16 66
Faks: +90.212.531 05 15

Yazarların herhangi bir çıkar/ilişki
çatışması yoktur.

KONFIGÜRASYON FAKTÖRÜ ve BULK-FILL REZİN KOMPOZİTLER: DERLEME

CONFIGURATION FACTOR and BULK-FILL RESIN COMPOSITES: REVIEW

ÖZET

Kompozit rezinler, artan estetik arayışın sonucu olarak günümüz restoratif diş hekimliğinde en çok tercih edilen materyallerdir. Kompozit rezinlerin en büyük dezavantajı polimerizasyon büzülmesi ve artık monomer salınımı olarak görülmektedir. Polimerizasyon büzülmesi; konfigürasyon faktörü (C-faktörü), rezin materyalin içerdiği organik ve inorganik maddeler, materyal özellikleri, ışınlama yöntemleri ve materyalin yerleştirme tekniğinden etkilenmektedir. C-faktörü, dentine bağlı yüzeyler ile dentine bağlı olmayan, büzülme esnasında strese ve deformasyona maruz kalan yüzeylerin birbirine oranını ifade etmektedir. C-faktöründeki değer artışı, restoratif materyal ile kavite duvarı arasındaki bağlanma gücünü azaltmakta ve marjinal boşluk formasyonuna neden olmaktadır. Tabakalama tekniği, kavitenin C-faktörünü azaltarak polimerizasyon büzülmesi miktarını azaltmaktadır. Tabakalama tekniği yeterli teknik hassasiyet ile uygulanmadığında; kompozit tabakaları arasında hava kabarcığı oluşabilmesi, tabakalar arası bağlantının kopması ve tabakalar arası kontaminasyon riskleri mevcuttur. Bulk-fill kompozitler, polimerizasyon büzülmesinin engellenmesi, tabakalama tekniğinin zorluklarının ortadan kaldırılması ve hasta başında geçirilen sürenin azaltılması için geliştirilmiş yeni materyallerdir. Geliştirilmiş fotoaktivatörleri sayesinde daha kalın rezin tabakaların uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Çocuklardaki kooperasyon eksikliği ve izolasyon sağlamakta yaşanan zorluklar çoğu zaman rezin materyal kullanımından vazgeçilmesine neden olabilmektedir. Çocuk diş hekimliğinin klinik uygulamalarında, hasta başında geçirilen sürenin azaltılması ve işlem basamaklarının kolaylaştırılması başarılı tedavide önemli rol oynamaktadır. Bu derlemede polimerizasyon büzülmesinin tanımı, günümüzdeki bulk-fill rezin kompozitler ve ilgili çalışmalar anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: bulk fill kompozit, kompozit rezin, polimerizasyon büzülmesi

ABSTRACT

Composite resins are the most preferred materials in today's restorative dentistry as a result of increased aesthetic search. The major disadvantage of composite resins are the polymerization shrinkage and residual monomer release. The polymerization shrinkage is influenced by the configuration factor (C-factor), organic and inorganic materials contained in the resin material, the material properties, light-curing methods and the material placement techniques. The C-factor refers to the ratio of the surfaces attached to the dentine and the surfaces that are not attached to the dentin and are subject to deformation during shrinkage. The increase in C-factor decreases the bonding strength between the restorative material and the cavity wall and causes marginal space formation. The layering technique reduces the amount of polymerization shrinkage by reducing the C-factor. When the layering technique is not applied with sufficient technical precision; air bubbles can form between the composite layers and there is a risk of contamination between layers. Bulk-fill composites are new materials developed to prevent polymerization shrinkage and to reduce the amount of time spent for treatment. Improved photoinitiators allows the application of thicker resin layers. Lack of cooperation in children and difficulties in providing isolation can often lead to abandonment of resin material. In this review; definition of polymerization shrinkage, present-day bulk-fill resin composites and related studies are explained.

Keywords: bulk fill composite, composite resin, polymerization shrinkage,

GİRİŞ

Kompozit rezinler, artan estetik arayışın sonucu olarak günümüz restoratif diş hekimliğinde en çok tercih edilen materyallerdir. İlk kez 1940'larda silikat sement materyallerin yerini alarak geliştirilmeye başlanan kompozitlerin en büyük dezavantajları polimerizasyon büzülmesi ve artık monomer salınımı olarak görülmektedir. Polimerizasyon büzülmesi; konfigürasyon faktörü (C-faktörü), rezin materyalin içerdiği organik ve inorganik maddeler, materyal özellikleri, ışınlama yöntemleri ve materyalin yerleştirme tekniğinden etkilenmektedir.¹¹ Bulk-fill kompozitler, polimerizasyon büzülmesinin engellenmesi, tabakalama tekniğinin zorluklarının ortadan kaldırılması ve hasta başında geçirilen sürenin azaltılması için geliştirilmiş yeni materyallerdir. Bu derlemede polimerizasyon büzülmesinin tanımı, günümüzdeki bulk-fill rezin kompozitler ve ilgili çalışmalar anlatılmaktadır.

Polimerizasyon Büzülmesi

Kompozit materyaller, diş hekimliğinde en çok tercih edilen restoratif materyaller olmakla birlikte en büyük dezavantajları polimerizasyon büzülmesidir.¹⁹ Işınlama sürecinde, kompozit materyal yapısından kaynaklanan nedenlerle boyutsal olarak küçülmeye yani büzülmeye uğrar.⁵⁴ Monomerik zincirlerin çaprazlanmasından kaynaklanan total kompozit hacmindeki küçülme zaman içerisinde restorasyonda marjinal sızıntıya, post operatif ağrıya ve dentin çatlaklarına neden olmaktadır.^{14,46} Polimerizasyon büzülmesi nedeni ile oluşan marjinal boşluklar pulpa iltihabına yol açan bakterilerin restorasyonun alt tabakalarına nüfuz etmesine izin vermektedir. Aynı zamanda monomer hacminin azalması, polimerizasyon sırasında malzemenin dentinden kopmasına neden olabilecek çekme gerilmelerine neden olmaktadır.²⁷ Polimerizasyon büzülmesi sonucu, bağlanmada başarısızlık, kuspal bükülme, marjinal boşluk ve mikrosızıntı meydana gelebilmektedir.¹⁷ C-faktörü, kompozitin monomer içeriği, materyal özellikleri, çeşitli tabakalama ile yerleştirme yöntemleri, kompozitin doldurucu içeriği, ışık pozisyonu-süresi-şiddeti, materyalin elastik modülü gibi çok fazla değişken polimerizasyon büzülmesinde etkili olmaktadır.^{11,56}

Kompozit materyallerdeki polimerizasyon büzülmesinin önüne geçilmesi için farklı kompozit yerleştirme teknikleri üzerinde çalışılmıştır; tabakalama tekniği de bu çözümlerden bir tanesidir.³¹ Tabakalama tekniğinin çıkış amacı, kaviteye uygulanan kompozit kalınlığının azaltılarak (2 mm veya daha az) polimerizasyon için uygulanan ışının tüm materyale penetrasyonun sağlanması ve bu sayede streslerin elimine edilmesidir.¹⁸ Ancak tabakalar arasında hava kabarcıklarının oluşabilmesi, bağlanma sorunlarının ortaya çıkması, özellikle arka bölge restorasyonlarında derin kaviteelerde tekniğin uygulama zorluğu ve işlem süresini artırması nedeniyle tabakalama tekniği çok fazla teknik hassasiyet gerektirmektedir.^{1,50}

C-faktörü

C-faktörü, 1987 yılında Feilzer ve De Gee tarafından tanımlanmış, kavite şekli ile restorasyonda oluşan çekme gerilmeleri arasında bir bağlantı olduğu bildirilmiştir. Polimerizasyon büzülmesinin azaltılmasında önemli rol oynamaktadır.⁴⁷ C-faktörü, dentine bağlı yüzeyler ile dentine bağlı olmayan, büzülme esnasında strese ve deformasyona maruz kalan yüzeylerin birbirine oranını ifade etmektedir. Aşağıdaki gibi formüle edilmiştir:

$$C\text{-faktörü} = \frac{(4 \times \text{kavite duvarının uzunluğu} \times \text{tabaka kalınlığı}) + \text{kavite taban alanı}}{(\text{bağlı olmayan yüzey alanı})}$$

Ya da

$$C\text{-faktörü} = \frac{\text{bağlı olan yüzeyler}}{\text{bağlı olmayan yüzeyler}}$$

Bu formüle göre Black kavite prensiplerine uygun olarak hazırlanmış kavitelerin C-faktörü değerleri tablo 1'de gösterilmektedir.¹⁹

Sınıf I kavite	5/1 = 5
Sınıf II MO / DO kavite	4/2 = 2
Sınıf II MOD kavite	3/3 = 1
Sınıf III kavite	4/2 = 2 veya 3/3 = 1
Sınıf IV kavite	2/4 = 0,5
Sınıf V kavite	5/1 = 5

Tablo 1. Black kavite prensiplerine göre hazırlanmış kavitelerin C-faktörü değerleri.

C-faktörünün yüksek olması, restorasyondaki bağlı yüzeylerin daha çok olduğunu ifade etmektedir. Restorasyondaki bağlı yüzey sayısı veya alanı fazla olduğunda, polimerizasyon sırasında büzülmeye uğrayan kompozit materyalin akışı sınırlanmakta ve materyal şekil değişikliğine uğrayamamaktadır. Bunun sonucunda, ortaya çıkan polimerizasyon streslerinin dağılımı engellenmektedir.^{8,19}

C-faktöründeki değer artışı, restoratif materyal ile kavite duvarı arasındaki bağlanma gücünü azaltmakta ve marjinal boşluk formasyonuna neden olmaktadır.⁵⁵ Armstrong ve ark. yapmış oldukları bir çalışmada, farklı C-faktörü değerleri ile diş dokusu ve materyal arasındaki bağlanma direnci gerilmelerinin birbirleri ile bağlantılı olduklarını bildirmişler ve düşük değerdeki C-faktörüne sahip kaviteelerin daha iyi bağlanma direncine sahip olduklarını belirtmişlerdir.⁴ Lutz ve ark. da benzer sonuçlar elde ederek, C-faktörünün kompozit rezin materyal ile kavite tabanı arasındaki bağlantıya direkt etki ettiğini bildirmişlerdir.³⁶

Arka bölgelerdeki derin ve dar kavite, yüksek C-faktörüne sahiptir. Yüksek C-faktörüne sahip kaviteelerde, polimerizasyon streslerinin azaltılması için en çok tercih edilen yöntem tabakalama tekniğidir.⁴⁹ Bu teknikte, kompozit rezin materyal her tabakada farklı bir geometrik şekil ile kaviteye yerleştirilir ve materyalin daha az dentin yüzeyi ile temas etmesi sağlanır. Bağlı dentin yüzey alanı azaltılarak her tabaka için C-faktörü değeri düşer ve polimerizasyon esnasında ortaya çıkan streslerin dağılımı sağlanır.¹⁹

Tabakalama tekniğinde kavite tabanında akışkan kompozitlerin örtücü (liner) olarak kullanımının, C-faktörünü azaltarak polimerizasyon büzülmesini azaltacağını bildiren çalışmalar bulunmaktadır.^{32,51} Akışkan kompozitler, geleneksel kompozitlere oranla daha az inorganik doldurucuya sahip düşük viskoziteli materyallerdir. Doldurucu içerikleri % 20-25'in altındadır.⁶ İslatma kapasiteleri yüksek olduğu için kavite duvarlarına adaptasyonları iyidir ve materyal arasında hava sıkışmasına izin vermezler. Ancak arka bölge restorasyonlarında, derin kaviteelerde materyalin yetersiz fiziksel özellikleri⁶¹ ve geleneksel kompozitlere kıyasla artmış polimerizasyon büzülmesi nedeniyle restorasyonda başarısızlık görülmektedir.¹⁵ Bu nedenle akışkan kompozitlerin sadece küçük kaviteelerde veya kavite taban örtücüsü olarak kullanılması daha uygun bulunmaktadır,⁶ mekanik özelliklerinin azlığı ve hacimsel büzülmelerinin fazlalığı nedeniyle geleneksel viskoz kompozitlerin yerine akışkan kompozitler henüz tercih edilmemektedir.^{6,9} Akışkan kompozitlerdeki bu dezavantajların önüne geçilmesi için yapılan çalışmalar sonucunda daha fazla inorganik doldurucuya sahip, mekanik ve fiziksel özellikleri iyileştirilmiş bir rezin grubu olan bulk-fill rezin materyaller piyasaya sürülmüştür.

Bulk-fill Kompozitler

Bulk-fill kompozitler, polimerizasyon büzülmesinin engellenmesi, tabakalama tekniğinin zorluklarının ortadan kaldırılması ve hasta başında geçirilen sürenin azaltılması için geliştirilmiş yeni materyallerdir.²² Kompozit materyallerin yeni jenerasyonu kabul edilen bulk-fill rezin materyaller üreten bazı monomerlerden oluşmaktadır. Geleneksel kompozitlerden farklı fotoaktivatörleri, 4 mm kalınlıkta ve tek tabaka halinde uygulanmalarına olanak sağlamaktadır. Bulk-fill uygulama ile tedavi süresi kısalmakta, tabakalar arası kontaminasyonun önüne geçilebilmektedir.²⁸

İlk bulk-fill materyal, 2010 yılında SureFill Smart Dentin Replacement (SDR) adıyla Dentsply (Caulk, Milford, DE, USA) firması tarafından tanıtılmıştır. SDR bulk-fill rezin materyal düşük viskoz yapısı ile polimerizasyon streslerini azaltacak yeni bir teknolojiye sahiptir, artırılmış translusentliği ve metakrilat rezin içeriğindeki aktiflenmiş fotoaktivatörler sayesinde polimerizasyon kinetiğini daha iyi kontrol edebilmektedir. Yapılan çalışmalarda akışkan bulk-fill (SDR, Dentsply) kullanıldığında oluşan polimerizasyon streslerinin geleneksel akışkan kompozitlerle karşılaştırıldığında anlamlı şekilde az olduğu^{28,47,63}, ancak SDR (Dentsply) kullanılan restorasyonların bitiminde oklüzyondaki streslerin daha iyi karşılanması için tüberkül tepelerinde geleneksel viskoz kompozitlerin kullanılması gerektiği bildirilmektedir.⁶⁴

Tantbirojn ve ark.⁶⁰ ideal bir bulk-fill kompozitin kaviteye tek aşamada yerleştirilebilir olması, yüksek C-faktörüne sahip kavitelere düşük polimerizasyon büzülmesi göstermesi, daha az polimerizasyon stresi oluşturması ve kavitenin en derin noktasına kadar ışık geçirgenliğine izin vermesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Materyallerin polimerizasyon stres değerleri, polimerizasyon dereceleri ve mikrosızıntı oranları değerlendirilerek yapılan çalışmalarda; bulk-fill kompozitlerin, geleneksel kompozitlerle benzer mekanik ve fiziksel özellikler sağladığı bildirilmektedir.^{18,43,63}

Nanoteknolojideki gelişmeler sayesinde, yeni jenerasyon bulk-fill kompozitlerde serbest nanobüyükteki küresel doldurucular ve doldurucu kümeleri materyale eklenerek optimal doldurucu büyüklüğü elde edilmiştir. Nanodoldurucular ile materyalin mekanik özellikleri geliştirilmiştir. Yapılan çalışmalarda nanodoldurucu kullanılan bulk-fill kompozitlerin bitim ve cila işlemlerinden sonra mekanik özelliklerini koruduğunu bildirmişlerdir.³⁹ Piyasaya ilk çıkan akışkan SDR bulk-fill kompozitlerin polimerizasyon büzülmesi açısından iyi sonuçlar vermesi ile birlikte mekanik özellikler açısından geleneksel kompozitlerin yerini alamadığı farklı araştırmacılar tarafından bildirilmiştir.^{12,26,62} Yüksek viskoziteli bulk-fill materyallerin geliştirilmesi ile restorasyonun oklüzalinde ek geleneksel kompozit kullanımı ihtiyacı ortadan kaldırılmıştır.³

Tetric-N-Flow (Ivoclar Vivadent, Schaan, Lichtenstein), orta derecede visköz yapıya sahip bir bulk-fill kompozittir. 4 mm ışınlama derinliğine ulaşılabilmesi için yapısında patentli bir materyal olan Ivocerin fotoaktivatör bulunmaktadır. Ivocerin, diğer başlatıcılara göre daha reaktif yapısı sayesinde ışınlama derinliğinin artmasına imkan vermektedir.²²

Farklı bir yöntem ile üretilen SonicFill (Kerr Corporation, CA, USA) bulk-fill kompozitlerde, sonik enerji kullanılarak kompozitin yerleştirilmesi esnasında viskozitesi azaltılmakta, sonik enerji kesildiğinde materyal eski yüksek visköz haline dönerek daha iyi mekanik özellikler göstermektedir.³

Activa BioACTIVE (Pulpdent®, Amerika) ürünleri, dişlerin fiziksel ve kimyasal özelliklerini taklit edebilen ilk dental resin materyal olarak tanıtılmışlardır. Bu biyoaktif ürünler, diş yapısı ve tükürüğün doğal kimyasını düzenleyen ve ağız sağlığının korunmasına katkıda bulunan iyon değişim döngülerine aktif olarak katılmaktadırlar. Hidrofobik, nemden etkilenen, ağız ortamında pasif olan geleneksel resin materyallere kıyasla, bulk-fill resin materyallerinin neme dayanıklı ve ağızda dinamik, iyon değişimlerine katılan bir yapısı olduğu bildirilmektedir. Bu ürünler bisfenol-A veya bisGMA içermemektedirler. Diş yapısında ve tükürük içeriğindeki iyon değişimlerinde rol oynamaması nedeni ile materyalin 'akıllı' davranış gösterdiği bildirilmektedir.³⁷ Fosfat asit grupları sayesinde antimikrobiyal olduğu kabul edilmektedir. Patentli 'iyonik-resin' yapısı, su içeriği ile materyalin nemden etkilenmemesini sağlamaktadır. Araştırmalarda; anlamlı derece flor ve fosfat salınımı yaptığı,^{13,48,57} diş yapısına yakın adaptasyon sağladığı, mikrobiyal sızıntıyı önlediği,^{30,65} ve antimikrobiyal özellikleri olduğu bildirilmektedir.^{52,41}

Resin bazlı materyallerin başarısı, özellikle yüzey sertliği ve polimerizasyon derecesi değişkenlerinden etkilenmektedir. Polimerizasyon büzülmesi, tamamlanmamış monomer dönüşümü ve artık monomerlerin oral kaviteye salınımı geleneksel kompozit resinlerin kullanım alanlarını kısıtlamaktadır. Monomer polimerizasyon derecesi resin bazlı materyallerin mekanik özelliklerinin ve biyoyumluluğunun belirlenmesinde değerlendirilen önemli faktörlerdir.^{20,21} Yüksek polimerizasyon derecesi, materyalin iyi mekanik özelliklere sahip olmasını, kimyasal stabilitesini ve restorasyonun uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır.¹⁶ Klinik olarak kabul edilebilir bir restorasyon için kullanılan materyalin uygun ışınlama ve teknik hassasiyet sonucu en az % 55 polimerizasyon derecesine sahip olması gerektiği bildirilmektedir.^{24,58} Lee ve ark.'nın yapmış olduğu bir çalışmada, 4 mm kalınlığında bulk-fill kompozitler ile 2 mm kalınlığında geleneksel akışkan kompozitler polimerizasyon dereceleri

açısından karşılaştırılmış ve yalnızca SureFil SDR (Dentsply) ile yüksek derecelerde polimerizasyon oranı elde edildiği bildirilmiştir.³³ Bu sonuçları niteler şekilde Lempel ve ark.'nın³⁴ yaptığı başka bir çalışmada, 3 farklı bulk-fill kompozit (Surefil SDR (Dentsply), X-tra Base (Voco), Filtek Bulk-Fill (3M/ESPE)) ile 1 geleneksel kompozit (Filtek Ultimate Flow (3M/ESPE)) polimerizasyon dereceleri ve oral kaviteye monomer salınımı açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada materyallerin üst yüzeylerindeki ortalama polimerizasyon derecesi değerlendirildiğinde SDR kullanılarak 4 mm tabaka kalınlığında 20 sn ışınlanmış örneklerin en yüksek polimerizasyon derecesine sahip olduğu bildirilmiştir. Çalışmada kullanılan bir diğer bulk-fill resin materyal (Filtek bulk-fill (3M/ESPE)) 4 mm tabaka kalınlığında 20 sn ışınlanarak hazırlanmış ve geleneksel kompozit resin (Filtek Ultimate Flow (3M/ESPE)) ile 4 mm tabaka kalınlığında 10 sn ışınlanarak hazırlanan örneklerden daha yüksek polimerizasyon derecesi göstermiştir. X-tra base (Voco) bulk-fill kullanılarak hazırlanan 4 mm tabaka kalınlığına sahip 10 sn ve 20 sn ışınlanarak hazırlanan örnekler ise en düşük polimerizasyon derecesine sahip olarak tespit edilmiştir.

Sagsoz ve ark.⁴⁹ yüksek ve düşük C-faktörü ile hazırlanmış kavitelere geleneksel kompozitler (GrandioSO Flow (Voco) ve GrandioSO Heavy Flow (Voco)) ve SDR (Dentsply) bulk-fill kompozitini kaviteye bulk tekniğini kullanarak uygulamış ve restorasyonları bağlanma dirençleri açısından karşılaştırmışlardır. Değerlendirmeleri sonucunda hem düşük hem de yüksek C-faktörüne sahip kaviteleredeki en iyi bağlanma direncinin SDR bulk-fill ile sağlandığını bildirmişlerdir. Ancak aynı özellikteki kavitelere tabakalama tekniği ile yerleştirilen geleneksel ve bulk-fill kompozitler arasında bağlanma direnci açısından belirgin bir fark bildirilmemiştir.

Moharam ve ark.³⁸ iki farklı bulk-fill (X-tra Fil (Voco), Sonic Fill 2 (Kerr Corporation)) ve bir geleneksel kompozit (Filtek™ Z250 XT (3M/ESPE)) kullanarak farklı yerleştirme tekniklerinin materyalin yüzey sertlik derecesi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. İki farklı kompozit grubu da hem bulk hem de tabakalama tekniği ile yerleştirilmiş ve sonuçlar Vickers testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Testler sonucunda, en yüksek yüzey sertlik derecesi X-tra Fil (Voco) kullanılan örneklerden elde edilmiştir. Kullanılan iki bulk-fill kompozit, hem bulk yerleştirme tekniğinde hem de tabakalama tekniğinde geleneksel Filtek™ Z250 XT (3M/ESPE) kompozitine göre daha yüksek yüzey sertlik değerleri göstermiştir. Bu sonuçların Leprince ve ark.'nın⁴⁰ yaptığı çalışma ile benzerlik gösterdiği bildirilmiştir. Aynı çalışmada sonuçların kompozit içeriğindeki değişik monomerlerden etkilenebileceği Nagi SM ve ark.'nın⁴⁰ yaptığı çalışma ile desteklenmiştir.³⁸ Başka bir çalışmada X-tra Fil ve Tetric Evo-Ceram (Ivoclar Vivadent) bulk-fill kompozit materyallerin yüzey sertlikleri değerlendirilmiş ve Moharam ve ark.'nın³⁸ çalışmasına benzer şekilde X-tra Fil (Voco) kullanılan örneklerde daha iyi yüzey sertliği elde edildiği bildirilmiştir.²⁷ X-tra Fil (Voco)'ın içeriğindeki yüksek inorganik doldurucu miktarının daha iyi mekanik özellikler sağladığını bildiren çalışmalar bulunmaktadır.^{10,29}

Günümüzde kullanılmakta olan bulk-fill resin kompozitler ve içerikleri tablo 2'de gösterilmektedir.

Materyaller	Firma	Tipi	İçeriği
SureFil® SDR®	Dentsply Caulk	Akışkan bulk-fill rezin kompozit	Değiştirilmiş UDMA, TEGDMA, EBPDMA, renklendirici, ışık başlatıcı, baryum, stronsiyum, alümino-floro-silikat cam, silikon dioksit. Doldurucular ağırlıkça % 68, hacimce % 45.
Beautiful Bulk	Shofu, Kyoto, Japonya	Akışkan bulk-fill rezin kompozit	BisGMA, Bis-MPEPP, TMGDMA, F-AI-Si cam doldurucular. Doldurucu içeriği ağırlıkça: % 73, hacimce % 60.
Tetric®-N-Flow Bulk-Fill	Ivoclar Vivadent, Schaan, Lichtenstein	Akışkan bulk-fill rezin kompozit	BisGMA, BisEMA, UDMA, baryum cam, ytterbiyum, triflorid. Doldurucu içeriğinin oranları bildirilmemiştir.
BioACTIVE Bulk Fill- The ACTIVA™	PULPDENT®, Amerika	Dual-cure akışkan bulk-fill rezin kompozit	İyonik rezin, fosfat, flor, su. İçeriğinin doldurucu oranları tam olarak bildirilmemektedir.
Filtek™ bulk-fill	3M/ESPE, St. Paul, MN, Amerika	Visköz bulk-fill rezin kompozit	BisGMA, BisEMA, UDMA, zirkonya. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 76.5, hacimce % 58.4.
Venus Bulk-Fill	Heraeus Kulzer, Hanau, Almanya	Visköz bulk-fill rezin kompozit	UDMA, EBPDMA, baryum, alüminyum, flor, silisyum cam, silikat. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 65, hacimce % 41.
Tetric EvoCeram® Bulk-Fill(IVA)	Ivoclar Vivadent, Schaan, Lichtenstein	Yüksek visköz bulk-fill rezin kompozit	Bis-EMA, UDMA, EBPDMA, Baryum alüminyum-silika cam, ytterbiyum tlorid. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 80, hacimce % 61.
Sonic-Fill™	Kerr Corporation, CA, Amerika	Aktive edilmiş visköz bulk-fill rezin kompozit	Rezin EBADMA, BisfenolA-bis-eter, TEGDMA, 3-trimetoksilpropil metakrilat, silikat, cam, oksit, kimyasallar. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 83.5, hacimce % 83.
Sonic-Fill2™	Kerr Corporation, CA, Amerika	Aktive edilmiş visköz bulk-fill rezin kompozit	Poli(oksi-1,2-etanetil), a,a'-((1-metiletilidin)di-4,1-fenilin)bis[&-[(2-metil-1-okso-2-propen-1-il)oksi]-Tam bilinmiyor.2,2'-etilendioksitdimetilmetakrilat. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 81.3, hacim olarak bildirilmemiştir.
Fill Iupl™	Coltène/Whaledent AG	Dual-cure bulk-fill rezin kompozit	TMPTMA, UDMA, BisGMA, TEGDMA, dibenzil peroksit, benzil peroksit, çinko oksit kaplama. Doldurucular ağırlıkça % 65, hacimce % 49.
Xtra-Base	Voco, Cuxhaven, Almanya	Nano-hibrid bulk-fill rezin kompozit	BisGMA, UDMA, tamamı bildirilmemiştir. Doldurucu içeriği ağırlıkça % 75, hacimce % 61.

Tablo 2. Günümüzde kullanılmakta olan bulk-fill kompozitler ve içerikleri. Bisphenol-aglycidyl dimethacrylate (bis-GMA); ethoxylated bisphenol-a-dimethacrylate (bis-EMA); urethanedimethacrylate (UDMA); trimethylolpropane trimethacrylate (TMPTMA); triethyleneglycoldimethacrylate (TEGDMA); triethyleneglycoldimethacrylate (TEGDMA); ethoxylated bisphenol-adimethacrylate (EBADMA); ethoxylated bis-GMA (EBPDMA); silicodioxide (SiO₂); bisphenol-a-polyethoxy-dimethacrylate (bis-MPEPP); tetramethylene glycol dimethacrylates (TMGDMA).^{5, 38, 39, 40, 44, 62}

Pedodontide Bulk-fill Kullanımı

Süt dişlerindeki çürüklerin tedavisi konservatif çalışma prensipleri ve süt dişinin çiğneme fonksiyonuna girmesine yeterli desteği sağlayacak materyalleri gerektirmektedir. Çocuk hastalar ile çalışırken hızlı uygulama imkanı veren ve daha az teknik hassasiyet gerektiren materyal arayışında maliyet ve zaman kazancı önem arz etmektedir. Civa endişeleri nedeniyle kullanımı artan rezin materyaller estetik arayışı karşılamaına rağmen; daha hızlı uygulanabilecek materyal arayışı devam etmektedir.⁴²

Gaintantzopoulou ve ark, süt dişlerindeki sınıf II kaviteilerin restorasyonunda bir geleneksel cam iyonomer siman (EQUIA Fil (GC)), bir rezin modifiye cam iyonomer (Vitremar (3M ESPE)) ve bir bulk-fill rezin kompoziti (SonicFill, Kerr Corporation) marjinal boşluk oluşumu açısından değerlendirmiş ve bulk-fill rezin kompozit ve geleneksel cam iyonomer kullanılarak restore edilen kavitelere marjinal boşluk oluşumunun rezin-modifiye cam iyonomer kullanılarak restore edilen kavitelere marjinal boşluk oluşumuna oranla anlamlı derece düşük olduğunu bildirmişlerdir.²³

Cam iyonomer simanlardaki flor salınımı, 1999'da Roberts ve ark. tarafından geliştirilmiş ve PRG doldurucular (pre-reacted cam iyonomer) adıyla rezin materyallere ilave edilerek flor salınımı yapabilen materyaller geliştirilmiştir.⁴⁵ Bu doldurucular sadece yüzey salınımını (S-PRG) ya da tüm materyaldeki flor salınımını (F-PRG) etkileyebilmektedir. PRG içeren rezin materyaller 'giomer' adıyla yeni bir kategori ürün elde edilmesini sağlamıştır ve bu ürünler restoratif tedavide ve fissür örtücülerde kullanılabilirlerdir.^{25, 53} Giomer teknolojisi, Beautiful Bulk-fill (Shofu, Kyoto, Japan) materyallerinde de kullanılmaktadır ve bu teknolojiye sahip bulk-fill rezin materyallerin sürekli flor salınımı yaptığı bildirilmektedir.⁵⁹

Öter ve ark.⁴² geleneksel kompozit (Filtek Z250 (3M ESPE, St Paul, MN 55144, Amerika) ile bulk fill rezin materyalin (Filtek Bulk-Fill Restorative, 3M ESPE, St Paul, MN, Amerika) karşılaştırıldığı çalışmalarında, süt dişlerindeki oklüzal kavite restorasyonları kenar renklemesi, marjinal kenar uyumu, restorasyon tutulumu açısından 6 aylık ve 1 yıllık kontrollerle takip edilmiştir. Marjinal kenar uyumu ve renklemeye açısından materyaller arasında hiçbir anlamlı farklılık olmadığı bildirilmiştir.

SONUÇLAR

- Bulk-fill rezin kompozitler 4-5 mm ışınlama derinliğine imkan sağlayarak, derin kavitelere işlem basamaklarını kısaltmaktadır.
- İşlem basamaklarının kısalması ile çocuk diş hekimliğinde kullanım kolaylığı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Yüzey sertliği, materyal yorgunluğu, yüksek C-faktörü değerlerine sahip kavite restorasyonu, kenar aralığı oluşumu, polimerizasyon derecesi ve monomer salınımının karşılaştırıldığı birçok çalışmada geleneksel kompozitlere eş ya da daha iyi sonuçlar alınmaktadır.
- Süt dişlerinde bulk-fill kullanımına dair daha çok vaka sunumları bulunmakta, randomize klinik araştırmalar ve meta-analizlere ihtiyaç duyulmaktadır.

1. Abbas G, Fleming GJ, Harrington E, Shortall AC, Burke FJ. Cuspal movement and microleakage in premolar teeth restored with a packable composite cured in bulk or in increments. *J Dent* 31: 437–444 (2003).
2. Aggarwal V, Singla M, Miglani S. Effect of thermal and mechanical loading on marginal adaptation and microtensile bond strength of a self-etching adhesive with caries-affected dentin. *J Conserv Dent* 14: 52–56 (2011).
3. Ahmad I. Deep resins, white fillings: a new technique for composite restorations. *Cosmet Dent* 1: 12–18 (2013).
4. Armstrong SR, Keller JC, Boyer DB. The influence of water storage and C-factor on the dentin-resin composite microtensile bond strength and debond pathway utilizing a filled and unfilled adhesive resin. *Dent Mater* 17: 268–276 (2001).
5. Arregui M, Giner L, Ferrari M, Vallés M, Mercadé M. Six-month color change and water sorption of 9 new-generation flowable composites in 6 staining solutions. *Braz Oral Res* 30(1): 123 (2016).
6. Bayne SC, Thompson JY, Swift EJ Jr, Stamatides P, Wilkerson M. A characterization of first-generation flowable composites. *J Am Dent Assoc* 129: 567–577 (1998).
7. Bortolotto T, Dagon C, Krejci I. Light polymerization during cavity filling: Effect of exposure reciprocity law and the resulted shrinkage forces on restoration margins. *Acta Odontol Scand* 71: 1296–1302 (2013).
8. Braga RR, Ballester RY, Ferracane JL. Factors involved in the development of polymerization shrinkage stress in resin-composites: a systematic review. *Dent Mater* 21(10): 962–970 (2005).
9. Braga RR, Hilton TJ, Ferracane JL. Contraction stress of flowable composite materials and their efficacy as stress-relieving layers. *J Am Dent Assoc* 134: 721–728 (2003).
10. Bucuta S, Ilie N. Light transmittance and micro-mechanical properties of bulk fill vs. conventional resin based composites. *Clin Oral Invest* 18: 1991–2000 (2014).
11. Gakir D, Sergent R, Burgess JO. Polymerization shrinkage — A clinical review. *Inside Dent* 3: 3–10 (2007).
12. Campodonico C, Tantbirojn D, Olin P, Versluis A. Cuspal deflection and depth of cure in resin-based composite restorations filled by using bulk, incremental and trans tooth-illumination techniques. *J Am Dent Assoc* 152: 1176–1182 (2011).
13. Cannon M, Powell A, Kuttub J, Jurado R. Pilot study to measure fluoride ion penetration of hydrophilic sealant. Paper presented at: AADR Annual Meeting; March 6, 2010; Washington, DC. Abstract 1345.
14. Carvalho RM, Pereira JC, Yoshiyama M, Pashley DH. A review of polymerization contraction the influence of stress development versus stress relief. *Oper Dent* 21: 17–24 (1996).
15. Chuang SF, Jin YT, Liu JK, Chang CH, Shieh DB. Influence of flowable composite lining thickness on Class II composite restorations. *Oper Dent* 29: 301–308 (2004).
16. DaSilva EM, Almeida GS, Poskus LT, Guimaraes JG. Relationship between the degree of conversion, solubility and salivary sorption of a hybrid and nanofilled resin composite: influence of the light-activation mode. *J Appl Oral Sci* 16: 161–166 (2008).
17. Deliperi S, Bardwell DN. An alternative method to reduce polymerization shrinkage in direct posterior composite restorations. *J Am Dent Assoc* 133: 1387–1398 (2002).
18. El-Saftya S, Silikas N, Watts DC. Creep deformation of restorative resin-composites intended for bulk-fill placement. *Dent Mater* 28: 928–935 (2012).
19. Feilzer AJ, De Gee AJ, Davidson CL. Setting stress in composite resin in relation to configuration of the restoration. *Dent Res* 66(11): 1636–1639 (1987).
20. Ferracane JL, Greener EH. The effect of resin formulation on the degree of conversion and mechanical properties of dental restorative resins. *J Biomed Mater Res* 20: 121–131 (1986).
21. Ferracane JL. Elution of leachable components from composites. *J Oral Rehabil* 21: 441–452 (1994).
22. Furness A, Tadros MY, Looney SW, Rueggeberg FA. Effect of bulk/incremental fill on internal gap formation of bulk-fill composites. *J Dent* 42: 439–449 (2014).
23. Gaintantzopoulou MD, Gopinath VK, Zinelis S. Evaluation of cavity wall adaptation of bulk esthetic materials to restore class II cavities in primary molars. *Clin Oral Invest* 21(4): 1063–1070 (2017).
24. Galvao MR, Caldas SG, Bagnato VS, SouzaRastelli AN, Andrade MF. Evaluation of degree of conversion and hardness of dental composites photo activated with different light guide tips. *Eur J Dent* 7: 86–93 (2013).
25. Hahnel S, Wastl DS, Schneider-Feyrer S, Giessibl FJ, Brambilla E, Cazaniga G et al. Streptococcus mutans biofilm formation and release of fluoride from experimental resin-based composites depending on surface treatment and S-pRG filler particle fraction. *J Adhes Dent* 16: 313–321 (2014).
26. Ilie N, Bucuta S, Draenert M. Bulk-fill resin-based composites: An in-vitro assessment of their mechanical performance. *Oper Dent* 38: 618–625 (2013).
27. Ilie N, Hickel R, Valceanu AS, Huth KC. Fracture toughness of dental restorative materials. *Clin Oral Invest* 16: 489–498 (2012).
28. Ilie N, Hickel R. Investigations on a methacrylate-based flowable composite based on the SDR™ technology. *Dent Mater* 27: 348–355 (2011).
29. Ilie N, Stark K. Curing behaviour of high-viscosity bulk-fill composites. *J Dent* 42: 977–985 (2014).
30. Kane B, Karen J, Garcia-Godoy C, Garcia-Godoy F. Sealant adaptation and penetration into occlusal fissures. *Am J Dent* 22(2): 89–91 (2009).
31. Karthick K, Kailasam S, Priya PR, Shankar S. Polymerization shrinkage composites — A review. *JADS* 2: 32–36 (2011).
32. Kwon Y, Ferracane J, Lee IB. Effect of layering methods, composite type and flowable liner on the polymerization shrinkage stress of light cured composites. *Dent Mater* 28: 801–809 (2012).
33. Lee YK. Influence of filler on difference between the transmitted and reflected colors of experimental resin composites. *Dent Mater* 24: 1243–1247 (2008).
34. Lempel E, Czibulya Z, Kovács B, Szalma J, Tóth Á, Kunsági-Máté S et al. Degree of conversion and BisGMA, TEGDMA, UDMA elution from flowable bulk fill composites. *Int J Mol Sci* 17(5): 732 (2016).
35. Leprince JG, Palin WM, Vanacker J, Sabbagh J, Devaux J, Leloup G. Physico-mechanical characteristics of commercially available bulk-fill composites. *J Dent* 42: 993–1000 (2014).
36. Lutz F, Krejci I, Luescher B, Oldenburg TR. Improved proximal margin adaptation of class II composite resin restorations by use of light-reflecting wedges. *Quintessence Int* 17: 659–664 (1986).
37. McCabe JF, Yan Z, Al Naimi OT, Mahmoud G, Rolland SL. Smart materials in dentistry. *Aust Dent J* 56(1): 3–10 (2011).
38. Moharam LM, El-Hoshi AZ, Abou-Elenein K. The effect of different insertion techniques on the depth of cure and vickers surface micro-hardness of two bulk-fill resin composite materials. *J Clin Exp Dent* 9(2): 266–271 (2017).
39. Monterubbianesi R, Orsini G, Tosi G, Conti C, Librando V, Procaccini M et al. Spectroscopic and Mechanical Properties of a New Generation of Bulk Fill Composites. *Front Physiol* 27(7): 652–656 (2016).
40. Nagi SM, Moharam LM, Zaazou MH. Effect of resin thickness, and curing time on the micro-hardness of bulk-fill resin composites. *J Clin Exp Dent* 7: 600–604 (2015).
41. Naorungroj S, Wei HH, Arnold RR, Swift EJ Jr, Walter R. Antibacterial surface properties of fluoride-containing resin-based sealants. *J Dent* 38(5): 387–391 (2010).
42. Öter B, Deniz K, Çehreli SB. Preliminary data on clinical performance of bulk-fill restorations in primary molars. *Niger J Clin Pract* 21(1): 1484–1491 (2018).
43. Poggio C, Chiesa M, Scribante A, Mekler J, Colombo M. Microleakage in class II composite restorations with margins below the CEJ: in-vitro evaluation of different restorative techniques. *Med Oral Patol Oral Cir Bucal* 18: 793–798 (2013).
44. Rauber GB, Bernardon JK, Vieira LCC, Maia HP, Horn F, Roesler CRM. In-vitro fatigue resistance of teeth restored with bulk fill versus conventional composite resin. *Braz Dent J* 27(4): 452–457 (2016).
45. Roberts T, Miyai K, Ikemura K, Fuchigami K, Kitamura T. Fluoride ion sustained release preformed glass ionomer filler and dental compositions containing the same. U.S. Patent No: 5,883,153. 16 Mar 1999.
46. Roulet JF, Salchow B, Wald M. Margin analysis of posterior composites in vivo. *Dent Mater* 7: 44–49 (1991).
47. Rullmann I, Schattenberg A, Marx M, Willershausen B, Ernst CP. Photoelastic determination of polymerization shrinkage stress in low-shrinkage resin composites. *Schweiz Monatsschr Zahnmed* 122: 294–299 (2012).
48. Rusin RP, Fitch JA, Aeschliman DB, Cummings KM. Ion release from a new protective coating. *J Dent Res* 88 Spec Iss A: 3200 Poster presentation, Miami (2009).
49. Sagsoz O, Ilday NO, Karatas O, Caybatmaz M, Parlak H, Olmez MH et al. The bond strength of highly filled flowable composites placed in two different configuration factors. *J Conserv Dent* 19(1): 21–25 (2016).
50. Sarrett DC. Clinical challenges and the relevance of materials testing for posterior composite restorations. *Dent Mater* 21: 9–20 (2005).
51. Schneider LF, Cavalcante LM, Silikas N. Shrinkage stresses generated during resin-composite applications: A review. *J Dent Biomech pii:131630* (2010).
52. Sharma S, Kugel G. Comparison of antimicrobial properties of sealants and amalgam. *IADR Annual Meeting* 2008.
53. Shimazu K, Ogata K, Karibe H. Evaluation of the ion-releasing and recharging abilities of a resin-based fissure sealant containing S-PRG filler. *Dent Mater* 30(6): 923–927 (2011).
54. Silikas N, Eliades G, Watts DC. Light intensity effects on resin-composite degree of conversion and shrinkage strain. *Dent Mater* 16(4): 292–296 (2000).
55. Silva MA, de Oliveira GJ, Tonholo J, Júnior JG, Santos Lde M, Dos Reis JJ. Effect of the insertion and polymerization technique in composite resin restorations: Analysis of marginal gap by atomic force microscopy. *Microsc Microanal* 16: 779–784 (2010).
56. Singh M, Palekar A. Polymerization shrinkage of composite resins — A review. *NJDSR* 1: 58–61 (2014).
57. Slowikowski L, John S, Finkelman M, Kugel G. Fluoride ion release and recharge over time in three restoratives. *J Dent Res Spec Iss* 93: 268 (2014).
58. Soares LE, Liporoni PC, Martin AA. The effect of soft-start polymerization by second generation LEDs on the degree of conversion of resin composite. *Oper Dent* 32: 160–5 (2007).
59. Sunico MC, Shinkai K, Katoh Y. Two year clinical performance of occlusal and cervical giomer restorations. *Oper Dent* 30(3): 282–89 (2005).
60. Tantbirojn D, Pfeifer CS, Braga RR, Versluis A. Do low-shrink composites reduce polymerization shrinkage effects? *J Dent Res* 90: 596–601 (2011).
61. Türel, Verda. Restoratif dental materyallerin yüzey mekanik özellikleri. *J Dent Fac Atatürk Uni* 11: 77–82 (2015).
62. Van Dijken JW, Pallesen UA. Randomized controlled three year evaluation of bulk-filled posterior resin restorations based on stress decreasing resin technology. *Dent Mater* 30: 245–251 (2014).
63. Van Ende A, De Munck J, Van Landuyt KL, Poitevin A, Peumans M, Van Meerbeek B. Bulk-filling of high C-factor posterior cavities: Effect on adhesion to cavity-bottom dentin. *Dent Mater* 29: 269–277 (2013).
64. Zaruba M, Wegehaupt FJ, Attin T. Comparison between different flow application techniques: SDR vs flowable composite. *J Adhes Dent* 15: 115–121 (2013).
65. Zmener O, Pameijer CH, Hernandez S. Resistance against bacterial leakage of four luting agents used for cementation of complete cast crowns. *Am J Dent* 27(1): 51–55 (2014).

Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredilendirilmiş Soruları

Soruların yanıtlarını en geç **20 Şubat 2020** tarihine kadar SDE Yüksek Kurulu Kızılırmak Mah. 1446. Cad. Alternatif İş Merkezi No: 12/38 Çukurambar Çankaya / Ankara adresine mektupla, 0.312.430 29 59'a faksla ya da tdb@tdb.org.tr adresine e-mail ile gönderen meslektaşlarımızdan en az 7 soruyu doğru cevaplayanlar 6 SDE kredisi almaya hak kazanacaklardır.

1 Fluor iyonu, apatit yapı içerisinde hangi kimyasal yapı ile yer değiştirerek apatit yapıya katılır?

- [a] 8 yaş
- [b] 10 yaş
- [c] 12 yaş
- [d] 14 yaş
- [e] 16 yaş

2 Erken prenatal dönem, baş yüz büyümesi ile ilgili doğru bilgiyi işaretleyiniz.

- [a] Yüz sekizinci haftada oluşmaya başlar.
- [b] Damak çıkıntıları primer damağı oluşturur
- [c] Kondrokranium primer kıkırdaktır
- [d] Mekel kıkırdağı ikincil kıkırdaktır
- [e] C ve D

3 Endodontik amaçlı alınan filmlerde ışın diş üzerine dik olarak yönlendirilirse aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi alınmaz?

- [a] Dişin yaklaşık boyu
- [b] Köklerin mesial ve distale olan kurvatürleri
- [c] Pulpa boşluğunun mesiodistal genişliği
- [d] Bukkal veya lingual kök yada kanal kurvatürlerinin durumu
- [e] Apikal foramen hakkında bazı bilgiler

4 Aşağıdakilerden hangisi yara iyileşmesini etkileyen genel faktörlerdendir?

- [a] Operatif travma

- [b] Yara dikişi
- [c] İnsizyon tipi
- [d] Beslenme bozukluğu
- [e] Hepsi

5 Aşağıdakilerden hangisi protez adezivleri ile ilgili olarak yanlış bir ifadedir.

- [a] Dikey boyut ve sentrik ilişki safhalarında kaide plağının tespiti için kullanılabilir
- [b] Yeni protez kullanan hastalarda adaptasyonu kolaylaştırmak için kullanılabilir
- [c] Protez temizlendikten sonra nemli iken uygulanmalıdır
- [d] Aşırı kullanımı protezin tutuculuğunu olumsuz etkiler
- [e] Özellikle uzun süredir protez kullanan ve protezin doku uyumu bozulmuş hastalara önerilmelidir.

6 Hangisi nekrotizan ülseratif gingivitis'in (NUG) oral bulgularından değildir?

- [a] Periodontal apse formasyonu
- [b] İnterdental papil tepesinde krater benzeri çöküntü
- [c] Kraterlerin yüzeyinde pseudomembranöz bir tabaka
- [d] Hafif bir uyarımla oluşan kanama
- [e] Kötü koku ve tükürük artışı

7 Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- [a] Sjögren sendromunda çift taraflı parotis büyümesi görülür
- [b] Romatoid artrit el parmaklarında deviasyon görülür
- [c] Sjögren sendromunda subkutan nodül oluşumu vardır
- [d] Diabette ağız kuruluğu görülür

- [e] Polidipsi çok su içme anlamındadır.

8 Aşağıdaki ifadelerden hangisi dijital radyograflerin avantajlarından biri değildir?

- [a] Dijital radyograflerde hasta dozu geleneksel radyograflere göre daha azdır.
- [b] Dijital radyograflerde görüntü bilgisayar ekranına yansdığından banyo işlemlerine gerek yoktur.
- [c] Dijital radyograflerde gri renk tonları ayarlanabilir.
- [d] Dijital radyograflerde görüntülerin saklanması geleneksel radyograflere göre daha kolaydır.
- [e] Dijital radyograflerde tek seferde görüntülenen alan geleneksel radyograflere göre daha geniştir.

9 AIDS aşağıdakilerden hangi yolla bulaşır?

- [a] Kan ve kan ürünleri
- [b] Cinsel ilişki
- [c] Aynı havuzda yüzmek
- [d] AIDS'li kişinin kullandığı havluyu kullanmak
- [e] A ve B şıkları

10 Yara iyileşmesi sırasında granülasyon dokusunun yara yüzeyini açacak şekilde gelişmesi ile:

- [a] Primer yara iyileşmesi
- [b] Persekonder yara iyileşmesi
- [c] Caroluxerians
- [d] Sekonder yara iyileşmesi
- [e] Alveolit görülür.

SDE YANIT FORMU (Doğru yanıtı lütfen daire içine alınız):

Adı Soyadı : ..... İmzası: .....

TC Kimlik No : .....

Adresi : .....

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
E	E	E	E	E	E	E	E	E	E
174. sayının yanıt anahtarı:									
B	E	D	C	C	D	B	B	D	D